

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO

DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA

CURSO 2019-2020

Centro educativo: IES Maximino Romero de Lema
Baio ZAS
Código Centro: 15027368

O xefe de departamento
Antonio Díaz Amor

As materias impartidas polo departamento de Filosofía (todas elas impartidas polo xefe de departamento) durante o curso 2019/2020 son:

Materia	Grupos
Filosofía 1º Bach	Grupos A e B (seis horas)
Psicoloxía 2º de Bach	Crupos A (tres horas)
Historia da Filosofía 2º Bach	Grupo A (catro horas)
Valores Éticos 1º de ESO	Grupo A (unha hora)
Valores Éticos 2º de ESO	Grupo A (unha hora)
Valores Éticos 3º de ESO	Grupo A (unha horas)
Valores Éticos 4º de ESO	Grupo A (unha hora)

INDICE

1.	INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.....	3
2.	CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.....	8
3.	RELACIÓN DE ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DA MATERIA QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS.....	11
4.	CONCRECIÓN DE OBXECTIVOS POR CURSO.....	35
5.	CONTIDOS E CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS.....	42
5.1.	TEMPORALIZACIÓN.....	70
5.2.	MÍNIMOS ESIXIBLES PARA SUPERAR A MATERIA.....	71
5.3.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.....	76
6.	CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN.....	77
7.	INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E PRÁCTICA DOCENTE.....	80
8.	ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.....	80
9.	ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS (BAC).....	81
10.	DESEÑO DA VALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS A ADOPTAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS.....	81
11.	MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....	82
12.	CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS EN CADA CURSO.....	82
13.	ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES DO DEPARTAMENTO.....	83
14.	Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación e Plan de mellora.....	83

1.- Introducción e contextualización xeral

O IES Maximino Romero de Lema atópase en Baio (Zas). Trátase dun concello eminentemente agrícola e gandeiro, aínda que tamén hai unha poboación dedicado á industria, ao comercio e á hostalaría, concentrada, sobre todo, en Baio. O centro conta cun total de 218 alumnos e alumnas, procedentes principalmente dos concellos de Zas, Laxe, Cabana de Bergantiños e Vimianzo. O claustro está composto por 34 profesoras e profesores.

A oferta educativa é a seguinte:

- Educación secundaria obrigatoria
- Bacharelato: Ciencias e Tecnoloxía e Humanidades e ciencias sociais
- Ciclo formativo de grao medio: Sistemas microinformáticos e redes
- Formación profesional básica: Informática de oficina

A programación didáctica segue o seguinte marco legal:

- Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa. (BOE do 10 de decembro de 2013).
- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29 de xuño de 2015).

1.1.- Introducción e contextualización da materia Valores Éticos

- A materia de Valores Éticos ten como obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica. Isto supón que o proxecto, por racional, vai requirir virtudes intelectuais como o rigor, a coherencia, a honradez intelectual ou o apego á realidade. Pola dimensión práctica desa racionalidade, o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de alcanzar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global.
- No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores competencias sociais e cívicas está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da competencia comunicación lingüística, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a competencia de aprender a aprender como a de sentido da iniciativa e espírito emprendedor, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non-estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non-violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico-tecnolóxica como

actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a competencia dixital, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

- Apúntase, tamén, a oportunidade que brinda a materia para pór en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, o estudo de casos, o traballo por retos, etc., metodoloxías todas elas que lle confiren ao alumnado o papel de axente activo da súa propia formación.
- Poucas materias afondan no tratamento dos elementos transversais do currículo como a de Valores Éticos, tendo algún deses elementos, como a educación cívica e constitucional, como parte nuclear, e necesitando o concurso dos outros, como a comprensión de lectura, a corrección na expresión oral e escrita, o uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos de TIC, ou a aposta polo emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade. Pero, ademais, na materia abórdanse temas como o desenvolvemento sustentable, o abuso e o maltrato de persoas con discapacidade, ou o fomento da igualdade de oportunidades, porque nestes e en outros é a reflexión ética a quen ten que orientar a nosa conduta.
- O currículo da materia está estruturado en seis bloques temáticos con enfoques, perspectivas e niveis de fondura diferente. Son os seguintes: "A dignidade da persoa", "A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais", "A reflexión ética", "A xustiza e a política", "Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos" e, por último, "Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía". As diferenzas entre bloques e o ter en conta os diversos momentos do desenvolvemento cognitivo do alumnado nesta etapa foron os motivos determinantes de que, no currículo do primeiro ciclo, os alumnos e as alumnas de primeiro de ESO traballen o referido á personalidade e á súa constitución, a ineludibilidade dos problemas morais e a introdución á reflexión ética e política. En segundo de ESO abórdanse as achegas que, no campo da reflexión moral, fixeron os/as grandes pensadores/as e filósofos/as da historia, así como as conexións necesarias entre o campo da ética, o do dereito e o da política; conexións nas que o concepto de xustiza ocupa un papel central. En terceiro de ESO, curso final do ciclo, os temas atinxen á configuración da vida social e política, pondo como criterio ético básico dunha sociedade xusta o respecto á DUDH e os valores que a conforman, e vendo que tanto a Constitución Española como o Estatuto de Autonomía de Galicia se axustan a este criterio e o enriquecen. No cuarto curso da etapa retómanse xa, pero desde un nivel de afondamento superior, todos os temas que foron xurdindo nos cursos previos, tendo como horizonte que o alumnado, ao final da etapa, estea xa capacitado para levar a cabo o proxecto máis importantes de aqueles nos que se embarcarán: o dunha vida persoal e social digna e satisfactoria.

1.2.- Introducción e contextualización da materia Filosofía de 1º de bacharelato

A través da UNESCO, a ONU alenta os seus estados membros a traballar na promoción, no fortalecemento e na extensión da filosofía en todos os niveis do ensino, porque a sociedade democrática, formada por unha pluralidade diversa de persoas e comunidades, proxectos e intereses, demanda un pensamento racional que axude a comprender o mundo complexo que nos rodea e proporcione instrumentos para edificar unha sociedade libre, igual e xusta. A UNESCO considera

que a materia de Filosofía, o saber máis antigo de Europa, é a ferramenta adecuada que debe servir a este fin. A filosofía forma unha cidadanía reflexiva, lúcida, participativa, amante das institucións democráticas e con habilidades prácticas na resolución dos problemas específicos das sociedades democráticas avanzadas.

A materia de Filosofía capacita o alumnado para o exercicio do pensamento crítico e independente, co que alcanzar unha mellor comprensión do mundo globalizado e de si mesmo/a. Grazas a esta materia, os alumnos e as alumas adquiren a aptitude de entretecer unha defensa racional e razoable da súa autonomía, da súa dignidade e dos seus dereitos nun contexto en vías de globalización. O pensamento filosófico achega os coñecementos teóricos e as destrezas prácticas para entender, analizar e propor solucións aos desafíos intelectuais e morais do século XXI. Asemade, a materia de Filosofía ofrece os fundamentos conceptuais dos principios e dos valores da paz e da seguridade mundiais: democracia, imperio da lei, dereitos humanos, tolerancia, xustiza, igualdade e liberdade (a UNESCO nomea a Filosofía como "Escola de liberdade" na súa estratexia internacional e no informe de 2007). Os métodos filosóficos achegan enfoques plurais e contrastados que permiten albiscar saídas aos problemas que afectan a convivencia humana. A aprendizaxe do tratamento racional e dialogado destes asuntos disipa o recurso á violencia e á guerra, e fomenta a paz e a seguridade global e local.

En segundo lugar, a materia de Filosofía impulsa no alumnado o valor da indagación e a reflexión argumentada para descubrir prexuízos, xerar claridade respecto aos obxectivos e ao sentido da vida, valorar a calidade dos argumentos, detectar sofismas e falacias, resistir a presión arbitraria dos/das superiores e dos/das pares, atopar puntos de encontro entre posicións diferentes, humanizar as persoas con quen estamos obrigados/as a convivir. É por iso que o tratamento na aula desta materia ten que facer reflexionar ao alumnado sobre as razóns da presenza maioritariamente masculina na produción filosófica desde as súas orixes, ao tempo que debe dar visibilidade ao pensamento filosófico na muller.

A materia de Filosofía axuda a desmontar os argumentos das condutas baseadas nos valores da dominación e a vontade de poder que provocan crises ecolóxicas, económicas e humanas. A meditación filosófica esperta no alumnado o interese polas demais persoas, estimula a empatía para imaxinar os problemas que lles afectan e crea a capacidade para se emocionar moralmente. Mercé ao autoconhecimento que promove a filosofía, o alumnado pode chegar a recoñecer que a fragilidade, a debilidade e a mortalidade non son aspectos negativos e odiosos da existencia humana, senón ocasións para a axuda mutua, a cooperación e a reciprocidade.

En cuarto lugar, grazas aos modelos diversos de pensamento filosófico, a materia de Filosofía estimula a deliberación sosegada sobre as decisións que rexen a vida cotiá individual e colectiva, e impulsa a tomar iniciativas razoables. Nunha sociedade democrática avanzada, o alumnado debe formarse para aplicar o pensamento crítico á análise de principios económicos e políticos, sopesar teorías sobre a liberdade e a xustiza social, recoñecer a interacción dos fenómenos naturais e sociais, avaliar o impacto ético e social da tecnociencia e gozar con autonomía dos produtos artísticos. A materia de Filosofía proporciona a visión e a comprensión holística necesaria para realizar estas tarefas. O alumnado educado filosoficamente é, daquela, activo, curioso, argumentativo, creativo, comprometido e innovador.

Como se ve, a Filosofía como materia potencia o desenvolvemento das competencias sociais e cívicas, por estar estreitamente vinculadas coa finalidade última de todo o seu proxecto. Pero nesa consecución precisa acudir á competencia en comunicación lingüística, que lle permite ao alumnado tanto a exposición dun pensamento rigoroso e claro como o diálogo frutífero coas demais persoas. A competencia de aprender a aprender maniféstase na obriga intrínseca do facer filosófico de xerar marcos de sentido cada vez máis complexos, globais e enriquecedores que nos permitan tratar cunha realidade plástica, multifacética e omniabarcante, realidade que provoca en nós a moi humana sensación de admiración. E nesa sensación, a Filosofía non está soa, xa que a matemática e a ciencia se nutren da mesma fonte, e a competencia neses saberes cobra máis luz cando se examinan desde o saber que na orixe foi un con eles. Pero non chega a admiración. Con ela aparece

a curiosidade que só se satisfai cando polo sentido de iniciativa e o espírito emprendedor nos animamos á acción, á creación e á innovación. O mesmo saber require atrevemento, ousadía, iniciativa, como nos lembra Kant. A competencia dixital capacita os alumnos e as alumnas para o uso das novas tecnoloxías que serven para traballar coa materia mesma da razón, o sentido, que se presenta baixo as dúas facetas da información e a comunicación. O percorrido da filosofía polos seus temas e pola súa historia brinda acceso, ao cabo, a un panorama de teorías, pensadores/as, correntes, ideas, argumentos, críticas e preguntas que conforman a trama onde se viñeron tecendo as expresións culturais que nos fan ser o que somos.

Tamén se abordan no currículo de Filosofía varios dos elementos transversais de etapa, os que atinxen basicamente ao espírito emprendedor e ao estudo dos proxectos empresariais, e á influencia que poden ter neles as achegas das ramas da filosofía.

Na materia de Filosofía, todas estas esixencias están aglutinadas en varios bloques temáticos: a especificidade do saber filosófico, o coñecemento humano, a pregunta pola realidade, a condición humana e a racionalidade práctica. A través destes bloques o alumnado coñecerá os interrogantes, os conceptos, as formulacións e as respostas da filosofía aos grandes problemas do saber, o coñecemento, a ciencia, a realidade, a natureza, o ser humano, a acción, a arte, o discurso e a innovación. Os contidos relacionados coa epistemoloxía, a filosofía da ciencia e da natureza, e a metafísica permiten afondar no coñecemento que o alumnado ten do seu contorno e da súa relación con el. O alumnado desenvolve a competencia para interpretar sucesos, avaliar o seu impacto, localizar as súas causas, anticipar e prever as consecuencias, analizar os factores capaces de transformar a realidade. Así mesmo, invitan o alumnado a exercer o pensamento metódico (na ciencia, na ontoloxía e na metafísica) con rigor e precisión. Os contidos de antropoloxía, ética e filosofía política dan luz sobre a realidade individual, social e cultural; estimulan a autocomprensión e o autoconhecimento, espertan a capacidade de argumentación moral e política, desenvolven a conciencia normativa e a empatía moral, fomentan o respecto polos dereitos humanos, invitan á participación activa na vida democrática. Os contidos de filosofía da linguaxe, lóxica, retórica e argumentación serven para educar a interpretación, a expresión, a formulación e a exposición do propio pensamento e do alleo en contextos comunicativos variados (deliberación, negociación, investigación, diálogo, controversia, discusión crítica e conversa informal), empregando con eficacia o razoamento lóxico e respectando as máximas que rexen a conduta racional comunicativa. Os contidos de estética proxectan o alumnado a comprender, apreciar e valorar con espírito crítico reflexivo, actitude aberta e respectuosa, as diferentes manifestacións culturais e artísticas. A finalidade é apropiarse criticamente dun conxunto de criterios estéticos para estimar o valor da produción cultural e artística e, chegado o caso, producir obras artísticas innovadoras con contido filosófico.

Cómpre subliñar o dobre carácter, terminal e propedéutico ou de iniciación, desta materia. Terminal porque é o único contacto que terá moitos alumnos e alumnas con esta materia, que como materia troncal será obxecto de Reválida un curso despois. Propedéutico porque achega por primeira vez un catálogo de problemas filosóficos básicos nos que se afondará; e esta iniciación deberá preparar para un posterior desenvolvemento en maior amplitude e profundidade -e en perspectiva diacrónica- destas e doutras problemáticas filosóficas, tal como se propón na materia de Historia da Filosofía do curso seguinte, que xa será materia opcional de modalidade, ou optativa xeral en función dos intereses e matrícula do alumnado.

O equilibrio entre estas dúas finalidades deberá ser preservado nos desenvolvementos didácticos concretos que se fagan nas aulas. Sen embargo, o condicionante da proba de Reválida fai necesario priorizar o primeiro sobre o segundo. Así deberase proporcionar ao alumnado os coñecementos necesarios para superar esa proba e, ao mesmo tempo, promover aqueles traballos que poidan motivar ao alumnado que quere dar continuidade á materia.

da presenza maioritariamente masculina na produción filosófica desde as súas orixes, ao tempo que debe coñecer o pensamento filosófico na muller.

Esta materia contribúe ao desenvolvemento das competencias clave do bacharelato pola súa propia natureza e polo xeito que está articulada, e permite o desenvolvemento persoal e social como cidadán ou cidadá, así como o desenvolvemento profesional no futuro, xa que, como materia terminal do bacharelato, adquire tamén a dimensión de propedéutica para un amplo abano de estudos e profesións posteriores

1.3.- Introducción e contextualización da materia Psicología de 2º de bacharelato

A psicología é unha rama do saber cuxa finalidade esencial é tanto a comprensión da propia individualidade como das condutas sociais e a súa interrelación. Desde uns antecedentes históricos afastados, moi ligados ao desenvolvemento do saber filosófico, a psicología evolucionou cun cariz, en certo xeito, bifronte. Por unha banda, ten unha indubidable filiación humanística; por outra parte, a súa temática busca regularidades e explicacións científicas. Con estas características distintivas, polo seu obxecto de estudo e a súa metodoloxía, a psicología pode considerarse unha disciplina moi interesante para o alumnado de segundo de bacharelato, cunha indubidable vertente práctica, na medida en que lle axudará a coñecerse mellor como individuo e a desenvolverse como persoa e, ao tempo, a afrontar os diversos problemas e retos que a convivencia suscita.

A propia complexidade, inscrita de seu no propio ser humano, faise visible na súa capacidade de relación con outros saberes, sinaladamente coa bioloxía, a socioloxía, a química e, desde logo, a filosofía. O significativo carácter dual da psicología pode axudar a desenvolver e adquirir as seguintes competencias clave: comunicación lingüística; competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía; competencia dixital; aprender a aprender; competencias sociais e cívicas; ecoconciencia e expresións culturais. Trátase, xa que logo, dunha materia que, dada a súa riqueza de contidos e amplitude de horizontes, pode converterse en paradigmática para a adquisición da maior parte das competencias clave.

Esta adquisición das competencias clave, coa súa vertente de logro dos obxectivos da etapa en que se sitúa, debe desenvolverse preferentemente desde un punto de vista eminentemente disciplinar e transversal. Esta metodoloxía pasa pola xeración de tarefas ou situacións-problema, suscitadas cun obxectivo concreto, que o alumnado debe resolver facendo un uso axeitado de distintos tipos de coñecementos, destrezas, actitudes e valores, sen deixar de pensar no respecto polos diversos ritmos e estilos de aprendizaxe, mediante prácticas de traballo individual e cooperativo. Agora ben, esta metodoloxía require, pola parte docente, unha reflexión e unha revisión permanentes da súa tarefa e a procura, tamén decidida, de criterios comúns e consensuados que permitan, finalmente, abordar un tratamento integrado das competencias, facendo unha realidade palpable a construción colaborativa do coñecemento.

A materia organízase en seis bloques: "A psicología como ciencia", "Fundamentos biolóxicos da conduta", "Os procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria", "Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento", "A construción do ser humano. Motivación, personalidade e afectividade" e "Psicología social e das organizacións". Daquela, desde a consideración da disciplina como ciencia, analízanse os fundamentos biolóxicos da conduta, as capacidades cognitivas como a percepción, a memoria e a intelixencia, afondando na aprendizaxe e na construción da nosa personalidade individual e social. En suma, a materia de Psicología, desde a dobre vertente humanística e científica, pode colaborar dun xeito representativo e versátil a fomentar o espírito científico aplicado ao seu raio de acción, pero tamén nunha vertente práctica: como disciplina que pode cooperar na mellora xenérica das condicións de vida das persoas e, ao mesmo tempo, patrocinar, desde o autocoñecemento, o xenuíno desenvolvemento persoal.

1.4.- Introducción e contextualización da materia Historia da Filosofía de 2º de bacharelato

Historia da Filosofía, ademais de ser unha materia que dá sentido e continuidade desde unha perspectiva histórica ás ideas que se presentaron nas materias de Filosofía de cuarto de ESO e Filosofía de primeiro de bacharelato, contribúe ao desenvolvemento integral dos alumnos e das alumnas de bacharelato, xa que permite tomar conciencia do seu ser como ser pensante e autónomo, e reflexionar sobre as súas propias crenzas, ideas e conviccións e as do mundo que hai arredor, de xeito crítico e razoado, e rexeitalas e/ou modificalas, ou asumilas como parte de si.

Historia da Filosofía non se presenta como un percorrido cronolóxico polas ideas do pensamento occidental sen máis; tampouco debería ser un simple compendio de autores e autoras, senón un intento de achegamento ao esforzo do ser humano por comprender a realidade e o propio ser humano en todas as súas dimensións. Trátase dunha investigación que nos fará máis libres, permitíranos comprender o pasado e o presente, e proxectar solucións sobre os problemas que se nos formulen no futuro. É no pensar de "outros/as" (e con "outros/as") como se foi configurando ao longo da historia das ideas, como lograremos estimular o noso propio pensamento, ese "sapere aude" kantiano, que nos leve a xerar as nosas propias ideas tendo en conta de onde proceden e respectando as persoas que non pensan coma nós. Ese pensar a través do diálogo de distintos/as autores/as e épocas que foron creando aproximacións ou tendencias cara á verdade respecto aos problemas e ás grandes preguntas que se formulou o ser humano ao longo da súa existencia constitúe a Historia da Filosofía. E nese percorrido, o alumnado deberá reflexionar sobre as razóns da presenza maioritariamente masculina na produción filosófica desde as súas orixes, ao tempo que debe coñecer o pensamento filosófico na muller.

Esta materia contribúe ao desenvolvemento das competencias clave do bacharelato pola súa propia natureza e polo xeito que está articulada, e permite o desenvolvemento persoal e social como cidadán ou cidadá, así como o desenvolvemento profesional no futuro, xa que, como materia terminal do bacharelato, adquire tamén a dimensión de propedéutica para un amplo abano de estudos e profesións posteriores

2.- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.

2.1.- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave na materia valores éticos

As competencias clave representan un grupo de coñecementos, habilidades e actitudes, valores éticos e emocións, transferibles e multifuncionais. Son competencias que toda persoa necesita para o seu desenrolo persoal:

- Comunicación lingüística (CCL).
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).
- Competencia dixital (CD).
- Aprender a aprender (CAA)
- Competencias sociais e cívicas (CSC)
- Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- Conciencia e expresións culturais (CCEC).

A materia de Valores éticos contribúe a desenrolar as competencias relativas ao pensamento crítico e á resolución de problemas dende o momento en que incide na necesidade de analizar, prantexar, argumentar e dar solucións fundamentadas aos problemas éticos, sendo este o eixe sobre o que xira todo o currículo básico.

A competencia social e cívica, a de conciencia e expresión cultural, así como o traballo colaborativo, incrementanse cando se reflexiona sobre o fundamento ético da sociedade e se toma conciencia da importancia dos seus valores culturais. Ademais, a resolución de conflitos interpersonais de forma non violenta promove no alumnado o interese por desenrolar actitudes de tolerancia, solidariedade, compromiso e respecto á pluralidade cultura, política, relixiosa ou de calquera outra natureza.

A competencia de aprender a aprender promóvese mediante o exercicio dos procesos cognitivos que se realizan no desenrolo do currículo básico tales como analizar, sintetizar, relacionar, comparar, aplicar, etc, e favorecendo no alumnado o gusto e a satisfacción que produce o descubrimento da verdade.

Xa por último, o traballar con dilemas éticos e o debate das posibles solucións contribúen ao desenrolo da competencia en comunicación lingüística porque esixe exercitarse na arte do diálogo e na comunicación tamén dos sentimentos, usando tanto a linguaxe oral como outros sistemas de representación.

Finalmente valórase a necesidade dunha reflexión seria acerca da función que debe desempeñar a reflexión bioética nos avances científicos e tecnolóxicos e na súa aplicación respectando a dignidade e os dereitos humanos.

2.2.- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave na filosofía de 1º de bacharelato

A materia de Filosofía promove no alumnado as seguintes competencias:

- (CSC) o exercicio do pensamento crítico e independente, adquirindo mediante o seu estudo as aptitudes en argumentación e o debate de ideas
- (CCL) nun rexistro lector de nivel conceptual alto e na expresión con claridade de ideas tanto en disertacións orais coma escritas e na expresión do pensamento en diferentes rexistros e niveis
- (CD) na selección de información con criterios de rigorosidade e no uso crítico das novas tecnoloxías e na expresión mediante esquemas, táboas e outros elementos de sistematización da información
- (CCEC e CMCCT) no coñecemento das implicacións vitais e ideolóxicas dos avances científicos, tecnolóxicos e artísticos
- (CAA) na independencia no aprendizaxe e no traballo autónomo que permiten creación e a innovación
- (CSIEE) no emprendemento de proxectos autónomos tanto vitais como empresariais, comprendendo as metas e os valores implicados

2.3.- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave na Psicoloxía de 2º de bacharelato

A materia de Psicoloxía, desde a dobre vertente humanística e científica, pode colaborar dun xeito representativo e versátil a fomentar o espírito científico, a capacidade de aprender sobre o mundo (CMCCT) e moi particularmente sobre a propia capacidade de aprender e as súas técnicas (CAA). A actualidade dos seus contidos e as múltiples experiencias prácticas permiten un tratamento transversal da materia que incide no coñecemento das relacións entre os diferentes ámbitos da cultura (CSC) e fai necesario usar as redes sociais e o tratamento da información procurando deste xeito un dominio nestes eidos (CD). Como disciplina que pode cooperar na mellora xenérica das condicións de vida das persoas e, ao mesmo tempo, patrocinar, desde o autoconhecimento, o xenuíno desenvolvemento persoal, é unha materia que permite desenvolver o espírito emprendedor (CSIEE). A metodoloxía que aplicaremos na materia insistirá de forma especial na capacidade expositiva do alumnado, tanto de forma escrita e icónica como verbal (CLL).

2.4.- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave na Historia da Filosofía de 2º de bacharelato

Esta materia contribúe ao desenvolvemento das competencias clave do bacharelato pola súa propia natureza e polo xeito que está articulada, e permite o desenvolvemento persoal e social como cidadán ou cidadá, así como o desenvolvemento profesional no futuro, xa que, como materia terminal do bacharelato, adquire tamén a dimensión de propedéutica para un amplo abano de estudos e profesións posteriores. Historia da Filosofía permítelles aos alumnos e ás alumnas de bacharelato contribuír á consecución das seguintes competencias:

a) A competencia en comunicación lingüística, a través de disertacións, argumentacións, análises de textos relevantes, definicións de termos, diálogos, exposicións orais e escritas, ensaios filosóficos, etc.

b) As competencias sociais e cívicas preséntanse asociadas a numerosos estándares de aprendizaxe da materia que poñen o alumnado en relación co proceso de formación e transformación da sociedade humana desde as súas orixes, e permiten coñecer os seus problemas e as respostas que se deron ao longo da historia.

c) A competencia de aprender a aprender contribúe a que o alumnado sexa quen de aprender por si mesmo, ao consolidar esta faceta noutros ámbitos, así como de cara ao futuro. Xa que logo, pídesse reflexionar, aprender en equipo, comprender e explicar, etc.

d) A competencia dixital desenvólvese realizando traballos colectivos a través da TIC, utilizando ferramentas informáticas para realizar presentacións, procuras en internet, etc.

e) Foméntase tamén a consecución, entre outras, da competencia de conciencia e expresións culturais, xa que se recorre constantemente ao diálogo entre épocas e autores/as anteriores, facendo unha revisión das súas achegas ao ámbito das expresións culturais a nivel histórico.

A consecución destas competencias clave por parte do alumnado non se levará a cabo sen un cambio a nivel metodolóxico no proceso de ensino e aprendizaxe que vai supor un reto para os/as profesionais da educación nesta etapa. Este cambio hase concretar na práctica de traballo na aula e na metodoloxía, que lle ha permitir o desempeño ao alumnado dun alto grao de dominio das competencias, apoiándose na aprendizaxe cooperativa e a resolución conxunta de casos ou problemas, que permitan xeneralizar estratexias e aplicarlas en situacións similares e reais, aprendendo dos demais. Pódense utilizar procedementos de avaliación variados, como por exemplo

rúbricas, escalas, probas orais e escritas, portafolios e traballos de clase, posibilitando a participación do alumnado no seu proceso de avaliación.

Outro aspecto salientable da materia de Historia da Filosofía é o tratamento dos elementos transversais que corresponden ao bacharelato, destacando nomeadamente a comprensión e a expresión orais e escritas en todos os bloques da materia, ou o uso das tecnoloxías da información e da comunicación como elemento transversal no propio currículo da materia, entre outros.

3.- Relación de estándares de aprendizaxe avaliáveis da materia que forman parte dos perfís competenciais.

3.1.- Estándares de aprendizaxe avaliáveis 1º de ESO

Bloque 1.- A dignidade da persoa

- Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando o seu significado etimolóxico.CCL
- Describe as características principais da persoa: substancia independente, racional e libre.CCL
- Explica e valora a dignidade da persoa que, como ente autónomo, se converte nun "ser moral".CSC
- Coñece información, de fontes diversas, arredor dos grupos de adolescentes, as súas características e a influencia que exercen sobre os seus membros na determinación da súa conduta, e realiza un resumo coa información obtida. CAA,CSC
- Elabora conclusións sobre a importancia que ten para o/a adolescente desenvolver a autonomía persoal e ter o control da súa propia conduta conforme aos valores éticos libremente elixidos.CSC,CSIEE
- Identifica en que consiste a personalidade e os factores xenéticos, sociais, culturais e do contorno que inflúen na súa construción, e aprecia a capacidade de autodeterminación no ser humano. CSC,CSIEE
- Describe e estima o papel relevante da razón e a liberdade para configurar cos seus propios actos a estrutura da súa personalidade.CSC
- Realiza unha lista dos valores éticos que estima como desexables para integralos na súa personalidade, e explica as razóns da súa elección.CSIEE
- Define a intelixencia emocional e as súas características, valorando a súa importancia na construción moral do ente humano.CCL
- Explica en que consisten as emocións e os sentimentos, e como se relacionan coa vida moral.CCL
- Atopa, disertando en grupo, a relación entre algunhas virtudes e valores éticos e o de-

envolvemento das capacidades de autocontrol emocional e automotivación, tales como a sinceridade, o respecto, a prudencia, a temperanza, a xustiza e a perseveranza, entre outras CAA,CSC,CSIEE

- Relaciona o desenvolvemento das habilidades emocionais coa adquisición das virtudes éticas, tales como a perseveranza, a prudencia, a autonomía persoal, a temperanza, a fortaleza da vontade, a honestidade cun mesmo, o respecto á xustiza e a fidelidade aos propios principios éticos, entre outras.CSC
- Emprega a introspección como medio para recoñecer as propias emocións, os sentimentos e os estados de ánimo, coa finalidade de ter un maior control deles e ser capaz de automotivarse, converténdose no dono da propia conduta. CAA,CSIEE
- Toma conciencia e aprecia a capacidade que posúe para modelar a propia identidade e facer de si mesmo/a unha persoa xusta, sincera, tolerante, amable, xenerosa, respectuosa, solidaria, honesta, libre, etc., nunha palabra, digna de ser apreciada por si mesmo/a.CSIEE
- Deseña un proxecto de vida persoal conforme o modelo de persoa que quere ser e os valores éticos que desexa adquirir, facendo que a súa propia vida teña un sentido.CSIEE

Bloque 2.- A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais

- Explica por que o ser humano é social por natureza e valora as consecuencias que ten este feito na súa vida persoal e moral.CSC
- Discirne e expresa, en pequenos grupos, sobre a influencia mutua que se establece entre o individuo e a sociedade.CCL,CSC
- Achega razóns que fundamenten a necesidade de establecer uns valores éticos que guíen as relacións interpersoais e utiliza a iniciativa persoal para elaborar, mediante soportes informáticos, unha presentación gráfica das súas conclusións sobre este tema. CD,CSIEE
- Describe o proceso de socialización e valora a súa importancia na interiorización individual dos valores e as normas morais que rexen a conduta da sociedade en que vive.CCL
- Exemplifica, en colaboración en grupo, a influencia que teñen na configuración da personalidade os valores morais inculcados polos axentes sociais, entre eles a familia, a escola, os amigos e os medios de comunicación masiva, elaborando un esquema e conclusións, utilizando soportes informáticos.CAA,CD,CSC
- Xustifica e aprecia a necesidade da crítica racional, como medio indispensable para adecuar aos valores éticos universais establecidos na DUDH os costumes, as normas, os valores, etc., do seu medio, rexeitando todo o que atente contra a dignidade do humano e os seus dereitos fundamentais. CSC
- Define os ámbitos da vida privada e a pública, así como o límite da liberdade humana, en ambos os casos.CCL
- Amosa, nas relacións interpersoais, unha actitude de respecto cara ao dereito que todos os seres humano teñen a sentir, pensar e actuar de forma diferente, a

equivocarse, a gozar do tempo de descanso, a ter unha vida privada, a tomar as súas propias decisións, etc., e nomeadamente a ser valorado de forma especial polo simple feito de ser persoa, sen discriminar nin menosprezar a ninguén, etc.CSC

- Emprega, en diálogos curtos reais ou inventados, habilidades sociais como a empatía, a escoita activa, a interrogación asertiva, etc., coa finalidade de que aprenda a utilizalos de forma natural na súa relación coas demais persoas. CAA,CCL
- Exercita algunhas técnicas de comunicación interpersoal, mediante a realización de diálogos orais, tales como a forma axeitada de dicir non, o disco raiado, o banco de néboa, etc., co obxecto de dominalas e poder utilizalas no momento adecuado.CAA,CCL,CSIEE
- Identifica a adquisición das virtudes éticas como unha condición necesaria para lograr unhas boas relacións interpersoais, entre elas a prudencia, a lealdade, a sinceridade, a xenerosidade, etc.CSC
- Elabora unha lista con algúns valores éticos que deben estar presentes nas relacións entre o individuo e a sociedade, tales como responsabilidade, compromiso, tolerancia, pacifismo, lealdade, solidariedade, prudencia, respecto mutuo, xustiza, etc.CSC
- Destaca o deber moral e cívico que todas as persoas teñen de prestar auxilio e socorro a outras cuxa vida, liberdade e seguridade estean en perigo de xeito inminente, colaborando na medida das súas posibilidades a prestar primeiros auxilios, en casos de emerxencia.CSC

Bloque 3.- A reflexión ética, os valores éticos e a a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)

- Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e as diferenzas entre elas e estimando a importancia da reflexión ética como un saber práctico necesario para guiar de forma racional a conduta do ser humano á súa plena realización.
- Destacar o significado e a importancia da natureza moral do ser humano, tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas.
- Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral na persoa e apreciar o papel que a intelixencia e a vontade teñen como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación.
- Xustificar e apreciar o papel dos valores na vida persoal e social, resaltando as súas características, a súa clasificación e a súa xerarquía, coa finalidade de comprender a súa natureza e a súa importancia.
- Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos.
- Tomar conciencia da importancia dos valores e das normas éticas, como guía da conduta individual e social, asumindo a responsabilidade de difundilos e promovelos polos beneficios que proporcionan á persoa e á comunidade.
- Identificar, no preámbulo da DUDH, o respecto á dignidade das persoas e os seus atributos esenciais como o fundamento do que derivan todos os dereitos humanos.
- Estimar a importancia do problema actual do exercicio dos dereitos da muller e da infancia

en grande parte do mundo, coñecendo as súas causas e tomando conciencia deles, coa finalidade de promover a súa solución.

- Apreciar o labor que realizan institucións e ONG que traballan pola defensa dos dereitos humanos, auxiliando as persoas que por natureza os posúen, pero non teñen a oportunidade de exercelos

3.2- Estándares de aprendizaxe avaliáveis 2º de ESO

Bloque 1.- Os grandes pensadores e a reflexión moral

- Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.CCL
- Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais.CSC
- Comenta e valora a idea de Kant ao concibir a persoa como un fin en si mesma, rexeitando a posibilidade de ser tratada por outros como instrumento para alcanzar fins alleos a ela.CSC
- Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles, indicando a súa relación cos actos, os hábitos e o carácter.CSC
- Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional.CAA,CCL,CSC
- Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta necesaria na vida do ser humano, expresando de forma apropiada os argumentos en que se fundamenta.CSC
- Sinala en que consiste a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta.CSC
- Explica as tres etapas do desenvolvemento moral na persoa, segundo a teoría de Piaget ou a de Köhlberg, e as características propias de cada unha, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral.CCLCSC
- Describe a relación entre a liberdade e os conceptos de persoa e estrutura moral.CCL

Bloque 2.- Ética, Dereito e Política

- Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informática.CCL, CD
- Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e á súa finalidade.CSC
- Describe as características distintivas dos valores éticos, utilizando exemplos concretos deles e apreciando a súa relación esencial coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria.CCL
- Emprega o espírito emprendedor para realizar, en grupo, unha campaña destinada a difundir a importancia de respectar os valores éticos, tanto na vida persoal como na so-

cial. CSC,CSIEE

- Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito. CCL,CD
- Define o concepto de norma e de norma ética, distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc,CCL
- Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedementais, e elabora un esquema coas súas características máis destacadas.CAA,CCL
- Enuncia os aspectos fundamentais da teoría hedonista de Epicuro e os valores éticos que defende, destacando as características que a identifican como unha ética de fins.CCEC
- . Elabora, en colaboración co grupo, argumentos a favor e/ou en contra do epicureísmo, e expón as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes CAA,CCL
- Explica o significado do termo "eudemonismo" e o que para Aristóteles significa a felicidade como ben supremo, e elabora e expresa conclusións.CCL
- Distingue os tres tipos de tendencias que hai no ser humano, segundo Aristóteles, e a súa relación co que el considera como ben supremo da persoa.CCEC
- Achega razóns para clasificar o eudemonismo de Aristóteles dentro da categoría da ética de fins.CCL
- Fai unha recensión das ideas fundamentais da ética utilitarista: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a localización do valor moral nas consecuencias da acción, entre outras.CCL
- Enumera as características que fan do utilitarismo e do epicureísmo unhas éticas de fins.CCEC
- Argumenta racionalmente as súas opinións sobre a ética utilitarista.CCL,CSIEE

Bloque 3.- O concepto de xustiza

- Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre ética, política e xustiza.CCEC
- Utiliza e selecciona información sobre os valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas, as diferenzas e as relacións entre eles.CAA
- Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado. CSIEE,CD,CSC
- Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas. CAA,CCL

3.3.- Estándares de aprendizaxe avaliáveis 3º de ESO

Bloque 1.- A xustiza e a política

- Fundamenta racionalmente e eticamente a elección da democracia como un sistema que está por riba doutras formas de goberno, polo feito de incorporar nos seus principios os valores éticos sinalados na DUDH. CSC
- Define o concepto de "Estado de dereito" e establece a súa relación coa defensa dos valores éticos e cívicos na sociedade democrática. CCL
- Describe o significado dos seguintes conceptos e establece a relación entre eles: democracia, cidadán/cidadá, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, etc. C-CL
- Explica a división de poderes proposta por Montesquieu e a función que desempeñan o poder lexislativo, o executivo e o xudicial no Estado democrático, como instrumento para evitar o monopolio do poder político e como medio que permite aos cidadáns e ás cidadás o control do Estado. CSC
- Asume e explica o deber moral e civil que teñen os cidadáns e as cidadás de participar activamente no exercicio da democracia, coa finalidade de que se respecten os valores éticos e cívicos no seo do Estado. CSC
- Define a magnitude dalgúns dos riscos que existen nos gobernos democráticos cando non se respectan os valores éticos da DUDH (dexeneración en demagogía, ditadura das maiorías, escasa participación cidadá, etc.) e formula posibles medidas para evitalos. CSC, CSIEE
- Identifica e aprecia os valores éticos máis salientables nos que se fundamenta a Constitución española, e sinala a orixe da súa lexitimidade e a súa finalidade, mediante a lectura comprensiva e comentada do seu preámbulo. CCL, CSC
- Describe os conceptos preliminares delimitados na Constitución española e a súa dimensión ética (nación española, pluralidade ideolóxica ou papel e funcións atribuídas ás Forzas Armadas), a través da lectura comprensiva e comentada dos artigos 1 ao 9. CCL
- Sinala e comenta a importancia dos "dereitos e as liberdades públicas fundamentais da persoa" establecidos na Constitución: liberdade ideolóxica, relixiosa e de culto; carácter aconfesional do Estado; dereito á libre expresión de ideas e pensamentos; e dereito á reunión política e á libre asociación, e os seus límites. CSC
- Coñece e aprecia na Constitución española a súa adecuación á DUDH, e sinala os valores éticos en que se fundamentan os dereitos e os deberes dos cidadáns e das cidadás, así como os principios reitores da política social e económica. CSC
- Explica e asume os deberes cidadáns que establece a Constitución, e ordénaos segundo a súa importancia, xustificando a orde elixida. CCL, CSIEE

- Achega razóns para xustificar a importancia que ten, para o bo funcionamento da democracia, o feito de que os cidadáns e cidadás sexan conscientes non só dos seus dereitos, senón tamén das súas obrigas como un deber cívico, xurídico e ético.CSC
- Recoñece a responsabilidade fiscal dos cidadáns e da cidadás, e a súa relación cos orzamentos xerais do Estado como un deber ético que contribúe ao desenvolvemento do ben común.CSC
- Sinala e comenta, a través do traballo colaborativo, os elementos esenciais do Estatuto de autonomía de Galicia recollidos no seu título preliminar.CAA,CSC
- Identifica e valora as características sinaladas no título I sobre o "poder galego".CCL
- Identifica e valora as funcións e as características do Parlamento sinaladas no capítulo I, e da Xunta e a súa Presidencia, segundo o capítulo II.CCL
- Describe a integración económica e política da UE, o seu desenvolvemento histórico desde 1951, os seus obxectivos e os valores éticos nos que se fundamenta, de acordo coa DUDH.CSC
- Identifica e aprecia a importancia dos logros alcanzados pola UE e o beneficio que estes supuxeron para a vida dos cidadáns e das cidadás (anulación de fronteiras e restricións alfandegueiras, libre circulación de persoas e capitais, etc.), así como as obrigas adquiridas en diferentes ámbitos (económico, político, da seguridade e a paz, etc.).CSC

Bloque 2.- Os valores éticos, a DUDH e outros tratados internacionais sobre DDHH

- Busca e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, semellanzas e vínculos existentes entre a Ética e o Dereito, e entre a legalidade e a lexitimidade, elaborando e presentando conclusións fundamentadas.CAA,CD
- Elabora en grupo unha presentación con soporte dixital sobre a teoría iusnaturalista do dereito, o seu obxectivo e as súas características, identificando na teoría de Locke un exemplo desta no que se refire á orixe das leis xurídicas, a súa validez e as funcións que lle atribúe ao Estado.CD,CSC
- Destaca e valora, no pensamento sofista, a distinción entre "physis" e "nomos", describindo a súa contribución ao convencionalismo xurídico, e elabora conclusións argumentadas arredor deste tema.CCEC
- Analiza información sobre o positivismo xurídico de Kelsen, nomeadamente no relativo á validez das normas e dos criterios que utiliza, especialmente o de eficacia, e a relación que establece entre a ética e o dereito.CCEC
- Recorre ao espírito emprendedor e á iniciativa persoal para elaborar unha presentación con medios informáticos, en colaboración co grupo, comparando as tres teorías do dereito e explicando as súas conclusións. CAA,CD,CSIEE
- Explica a función da DUDH como un código ético recoñecido polos países integrantes da ONU, coa finalidade de promover a xustiza, a igualdade e a paz en todo o mundo.CSC

- Contrasta información dos acontecementos históricos e políticos que orixinaron a DUDH, entre eles o uso das ideoloxías nacionalistas e racistas que defendían a superioridade duns homes sobre outros, chegando ao extremo do Holocausto xudeu, así como a discriminación e o exterminio de todas as persoas que non pertencesen a unha determinada etnia, a un modelo físico, a unha relixión, a unhas ideas políticas, etc.CAA
- Sinala os obxectivos da creación da ONU e a data en que se asinou a DUDH, e valora a importancia deste feito para a historia da humanidade.CCE
- Constrúe un esquema sobre a estrutura da DUDH, que se compón dun preámbulo e 30 artigos que poden clasificarse da seguinte maneira:CAA,CCL

- Os artigos 1 e 2 refírense aos dereitos inherentes a todas as persoas: a liberdade, a igualdade, a fraternidade e a non-discriminación.
- Os artigos do 3 ao 11 refírense aos dereitos individuais.
- Os artigos do 12 ao 17 establecen os dereitos do individuo en relación coa comunidade.
- Os artigos do 18 ao 21 sinalan os dereitos e as liberdades políticas.
- Os artigos do 22 ao 27 céntranse nos dereitos económicos, sociais e culturais.
- Finalmente, os artigos do 28 ao 30 refírense á interpretación de todos eles, ás condicións necesarias para o seu exercicio e aos seus límites.

- Elabora unha campaña, en colaboración co grupo, coa finalidade de difundir a DUDH como fundamento do dereito e a democracia, no seu medio escolar, familiar e social. CCEC,CSC,CSIEE
- Describe os feitos máis influentes no desenvolvemento histórico dos dereitos humanos da primeira xeración (dereitos civís e políticos), da segunda xeración (económicos, sociais e culturais) e da terceira (dereitos dos pobos á solidariedade, ao desenvolvemento e á paz) CCEC.
- Investiga mediante información obtida en distintas fontes, sobre os problemas e os retos da aplicación da DUDH, no que se refire ao exercicio de dereitos civís (destacando os problemas relativos á intolerancia, a exclusión social, a discriminación da muller, a violencia de xénero e a existencia de actitudes como a homofobia, o racismo, a xenofobia, o acoso laboral e escolar, etc.) e dos dereitos políticos (guerras, terrorismo, ditaduras, xenocidio, refuxiados/as políticos/as, etc.).CD,CSC

Bloque 3.- Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía

- Obtén e selecciona información, traballando en colaboración, dalgúns casos nos que a investigación científica e tecnolóxica non foi guiada nin é compatible cos valores éticos da DUDH, xerando impactos negativos nos ámbitos humano e ambiental, sinalando as causas.CAA,CD,CMCCT,CSC
- Diserta, colaborando en grupo, sobre a idea de progreso na ciencia e a súa relación cos valores éticos, o respecto á dignidade humana e o seu medio, e elabora e expón conclusións.CCL,CMCCT
- Selecciona e contrasta información, colaborando en grupo, sobre algunhas das ameazas da aplicación indiscriminada da ciencia e a tecnoloxía para o contorno ambiental

e para a vida (explotación descontrolada dos recursos naturais, destrución de hábitats, contaminación química e industrial, choiva ácida, cambio climático, desertificación, etc.).CCLC,MCCT,CSIEE

3.4.- Estándares de aprendizaxe avaliados 4º de ESO

Bloque 1.- A dignidade da persoa: o Estado de Dereito e a sociedade globalizada

- Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.CSC
- Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.CCL
- Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.CAA
- Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.CCL
- Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.CCL
- Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresaíntes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.CCL,CDC,SIEE
- Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.CCE,CCCL
- Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.CSC
- Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual. CCEC,CCL
- Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.CCEC,CSC

Bloque 2.- As teorías éticas e a ética aplicada

- Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.CSC

- Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.).CMCCT,CSIEE
- Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.CSIEE
- Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.CCL
- Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.CCL
- Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.CSC
 - Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant.CAA
- 1. Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando elaborando conclusións fundamentadas.CD,CSIEE

Bloque 3.- As leis e os dereitos humanos: cara onde camiñamos?

- Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.CAA,CMCCT,CSC,CSIEE
- Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.CMCCT,CSC,CSIEE
- Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH). CCL
- Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia. CSC
- Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.CCL,CSIEE
- Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as

ciudadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).CSC

- Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.). CAA,CSC
- Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).CSC

3.5.- Estándares de aprendizaxe avaliáveis 1º de BACH

Bloque 1.- O saber filosófico

- Recoñece as preguntas e os problemas que veñen caracterizando a filosofía desde a súa orixe, comparando coa formulación doutros saberes, como o científico ou o teolóxico.CAA
- Explica a orixe do saber filosófico diferenciándoo dos saberes prerracionais, como o mito ou a maxia.CCEC,CSC
- Identifica, relaciona e distingue as vertentes práctica e teórica do labor filosófico, así como as disciplinas que conforman a filosofía.CAA,CSC
- Recoñece as principais problemáticas filosóficas características de cada etapa cultural europea.CCEC
- Expresa por escrito as teses fundamentais dalgunhas das correntes filosóficas máis importantes do pensamento occidental.CCL
- Comprende e usa con rigor conceptos filosóficos como razón, sentidos, mito, logos, arché, necesidade, continxencia, causa, existencia, metafísica, lóxica, gnoseoloxía, obxectividade, dogmatismo, criticismo, etc.CCL
- Le e analiza de xeito crítico fragmentos de textos breves e significativos sobre a orixe da explicación racional e acerca das funcións e as características do pensamento filosófico, pertencentes a pensadores/as, que identifiquen as problemáticas filosóficas formuladas.CCL

Bloque 2.- O coñecemento:

- Identifica e expresa de xeito claro e razoado os elementos e as problemáticas que im-

plica o proceso do coñecemento da realidade, como é o dos seus graos, as súas posibilidades e os seus límites.CCL

- Coñece e explica teorías acerca do coñecemento e a verdade, como son o idealismo, o realismo, o racionalismo, o empirismo, o perspectivismo, o consenso ou o escepticismo, e contrasta semellanzas e diferenzas entre os conceptos clave que manexan.C-CEC
- Explica e contrasta criterios e teorías sobre a verdade, tanto no plano metafísico como no gnoseolóxico, usando con rigor termos como gnoseoloxía, razón, sentidos, abstracción, obxectividade, certeza, dúbida, evidencia, escepticismo, autoridade, probabilidade, prexuízo, coherencia, adecuación, consenso, incerteza, interese, irracional, etc., e construír un glosario de conceptos de xeito colaborativo, usando internet.CD,CSC
- Analiza fragmentos de textos breves de Descartes, Hume, Kant, Nietzsche, Ortega y Gasset, Habermas, Popper, Kuhn ou Michel Serres, entre outros.CCL
- Explica os obxectivos, as funcións e os principais elementos da ciencia, manexando termos como feito, hipótese, lei, teoría ou modelo.CMCCT
- Usa con rigor termos epistemolóxicos como indución, hipotético-dedutivo, método, verificación, predición, realismo, causalidade, obxectividade, relatividade, caos e indeterminismo, entre outros.CMCCT
- Analiza fragmentos de textos breves e significativos de pensadores como Aristóteles, Popper, Kuhn, B. Russell, A. F. Chalmers ou J. C. Borrón, entre outros.CMCCT
- Identifica e reflexiona de forma argumentada acerca de problemas comúns aos campos filosófico e científico, como son o problema dos límites e as posibilidades do coñecemento, a cuestión da obxectividade e a verdade, a racionalidade tecnolóxica, etc.CMCCT
- Investiga e selecciona información en internet, procedente de fontes solventes, sobre as problemáticas citadas, e realiza un proxecto de grupo sobre algunha temática que afonde na interrelación entre a filosofía e a ciencia.CD,CSC
- Utiliza os elementos e as regras do razoamento da lóxica de enunciados.CAA
- Comprende e explica a estrutura e o estilo da retórica e da argumentación.CCL
- Coñece a estrutura e a orde do discurso, e escribe breves discursos retóricos establecendo coherentemente a exposición e a argumentación.CCL
- Constrúe un diálogo argumentativo no que demostra as súas propias teses mediante as regras e as ferramentas da argumentación.CSIEE
- Distingue un argumento válido dunha falacia.CAA

Bloque 3.- A realidade

- Coñece o que é a metafísica e usa a abstracción para comprender os seus contidos e a súa actividade, razoando sobre eles.CAA
- Describe as principais interpretacións metafísicas e os problemas que suscita o coñecemento metafísico da realidade.CCEC
- Comprende e utiliza con rigor conceptos metafísicos como ser, sistema metafísico, re-

alidade, aparencia, materia e espírito, unidade, dualidade, multiplicidade, devir, necesidade, continxencia, transcendencia, categoría e abstracción, materialismo, espiritualismo, existencialismo ou esencialismo, entre outros.CCL

- Realiza unha análise crítica ante teorías metafísicas diverxentes de interpretación da realidade.CAA
- Analiza e comprende fragmentos de textos breves e significativos sobre as problemáticas metafísicas que presenta a realidade, de pensadores como Platón, Aristóteles, Tomé de Aquino, Descartes, Marx, Nietzsche, etc., comparando e establecendo semellanzas e diferenzas entre os enfoques, e disertando coherentemente sobre as posturas históricas.CAA
- Explica e compara dúas das grandes cosmovisións do Universo: o paradigma organicista aristotélico e o modelo mecanicista newtoniano.CMCCT
- Describe os caracteres esenciais das interpretacións relativista e cuántica contemporáneas da realidade, explicando as implicacións filosóficas asociadas a eses caracteres.CMCCT
- Usa con rigor termos epistemolóxicos e científicos como cosmovisión, paradigma, Universo, natureza, finalismo, organicismo, determinismo, orde, causalidade, conservación, principio, mecanicismo, materia, relatividade, cuántica, espazo, tempo, azar, determinismo, indeterminismo, probabilidade, gaia e caos, entre outros.CMCCT
- Elabora esquemas, táboas e/ou mapas conceptuais que comparen os caracteres adxudicados historicamente ao Universo, entendido como totalidade do real, contextualizando historicamente e culturalmente cada cosmovisión e ampliando información mediante internet e/ou fontes bibliográficas.CD
- Analiza textos filosóficos e científicos, clásicos e contemporáneos, que aborden as mesmas problemáticas, e investigar a vixencia das ideas expostas.CMCCT
- Reflexiona sobre as implicacións filosóficas que afectan a visión do ser humano en cada cosmovisión filosófico-científica estudada, e argumenta as súas propias ideas de xeito razoado e creativo.CAA

Bloque 4.- O ser humano desde a filosofía

- Utiliza con rigor vocabulario específico da temática, como evolución, dialéctica, proceso, progreso, emerxencia, azar, selección natural, apto, reduccionismo, creacionismo, evolución cultural, vitalismo, determinismo xenético, natureza e cultura.CCL
- Coñece e explica as consideracións filosóficas implicadas na teoría da evolución, como a consideración dinámica e dialéctica da vida ou o indeterminismo, entre outras.CMCCT
- Analiza fragmentos breves e significativos de E. Morin, K. Popper, R. Dawkins, J. Mosterín, A. Gehlen, M. Harris ou M. Ponty, entre outros.CCEC
- Identifica e expón en que consiste o compoñente natural innato do ser humano, e a súa relación cos elementos culturais que xorden nos procesos de antropoxénese e humanización, dando lugar á identidade propia do ser humano.CCEC,CSC

- Diserta sobre o ser humano en tanto que resultado da dialéctica evolutiva entre o xeneticamente innato e o culturalmente adquirido, condición para a innovación e a capacidade creativa que caracterizan a nosa especie.CSIEE,CCEC
- Localiza información en internet acerca das investigacións actuais sobre a evolución humana, e reflicte a información seleccionada e sistematizada de xeito colaborativo.CD,CSC
- Argumenta con coherencia, baseándose nos datos obxectivos aprendidos, sobre as implicacións de adoptar prexuízos etnocéntricos para xulgar os seres humanos e as culturas.CSC
- Contrasta e relaciona as principais concepcións filosóficas que se viñeron dando historicamente sobre o ser humano.CCEC
- Analiza de xeito crítico textos significativos e breves dos grandes pensadores.CCL
- Usa con rigor termos como dualismo e monismo antropolóxico, areté, mente, corpo, espírito, creacionismo, antropocentrismo, teocentrismo, alma, humanismo, persoa, dignidade, sentido, estado de natureza, estado de civilización, existencia, liberdade, emoción, paixón, determinismo, alienación, nihilismo, existencia, inconsciente, morte, historia ou transcendencia, entre outros.CCL
- Diserta, de xeito oral e escrito, sobre as grandes cuestións metafísicas que lle dan sentido á existencia humana.CCL
- Argumenta e razoa, de xeito oral e escrito, acerca dos puntos de vista propios sobre o ser humano, desde a filosofía e sobre diferentes temáticas filosóficas relacionadas co sentido da existencia humana.CCL
- Coñece as teorías filosóficas da relación entre mente e corpo (monismo, dualismo e emerxentismo), e argumenta sobre esas teorías comparando semellanzas e diferenzas, de forma colaborativa. CMCCT

Bloque 5.- A racionalidade práctica: ética e política

- Recoñece a función da racionalidade práctica para dirixir a acción humana, aínda recoñecendo os seus vínculos ineludibles coa razón teórica e a intelixencia emocional.CSC
- Explica a orixe da ética occidental no pensamento grego, contrastando, de forma razoada, a concepción socrática coa dos sofistas.CCEC
- Explica e razoa acerca do obxecto e a función da ética.CSC
- Expresa de xeito crítico as argumentacións das principais teorías éticas sobre a felicidade e a virtude, razoando as súas propias ideas, e achega exemplos do seu cumprimento e do seu incumprimento.CSIEE,CSC
- Expresa de maneira crítica as argumentacións das principais teorías éticas sobre a xustiza, razoando as súas propias ideas, e achega exemplos do seu cumprimento e do seu incumprimento.CSIEE
- Analiza textos breves dalgúns dos filósofos representantes das principais teorizacións éticas e sobre o desenvolvemento psicolóxico moral do individuo.CSC

- Usa con rigor termos como ética, moral, acción moral, autonomía, responsabilidade, convención moral, madurez moral, virtude moral, subxectivismo, relativismo e universalismo moral, utilitarismo, deber moral, ética de máximos, ética de mínimos, consenso, xustiza, eudemonismo, hedonismo, emotivismo e utilitarismo.CCL
- Identifica a función, as características e os principais interrogantes da filosofía política.CSC
- Utiliza con rigor conceptos como democracia, Estado, xustiza, dereito, dereitos naturais, Estado democrático e de dereito, legalidade, lexitimidade, convención, contractualismo, alienación, ideoloxía, utopía, entre outros conceptos clave da filosofía política.CCL
- Explica de xeito coherente as formulacións filosófico-políticas de Platón, os sofistas, Maquiavelo, Locke, Montesquieu, Rousseau, Hobbes, Kant, John Stuart Mill, Popper ou Habermas, entre outros.CCEC,CSC
- Analiza e reflexiona sobre a relación entre individuo e Estado, sobre a base do pensamento dos sofistas, Marx e a escola de Frankfurt.CSC
- Analiza de xeito crítico textos significativos e breves dalgúns dos autores estudados, nos que se argumente sobre o concepto de Estado, os seus elementos e as súas características.CSC
- Valora e utiliza a capacidade argumentativa, de forma oral e escrita, contra a arbitrariedade, o autoritarismo e a violencia.CSC
- Reflexiona por escrito sobre as posibilidades do pensamento utópico, e argumenta as súas propias ideas.CSC
- Describe e compara os conceptos de legalidade e lexitimidade.CCL,CSC

Bloque 6.- Cultura e sociedade

- Explica as teses fundamentais de E. Cassirer sobre a capacidade simbólica humana, e as de H. Poincaré sobre o proceso creativo.CCEC
- Comprende e usa conceptos como estética, creatividade, creación, símbolo, signo, arte, experiencia estética, mímese, beleza, gusto, subxectividade, xuízo estético e vangarda.CCL,CCEC
- Contrasta e relaciona algunhas construcións simbólicas fundamentais no contexto da cultura occidental, e analiza, de xeito colaborativo, textos literarios, audicións musicais e visualizacións de obras de arte para explicar os contidos da unidade.CAA,CCEC
- Diserta sobre a relación e a posibilidade transformadora da realidade humana, a creación artística, a ciencia e a ética.CSC,CCEC
- Coñece e describe algúns dos elementos fundamentais da reflexión estética sobre a arte, analizando textos significativos de filósofos como Platón, Schelling, Hume, Kant, Nietzsche, Walter Benjamin, Gadamer, Marcuse ou Adorno, entre outros, e aplica esas ideas ao estudo de diversas obras de arte.CCEC
- Entende o valor filosófico da literatura, analizando textos breves de pensadores e literatos como Platón, Santo Agostiño, Calderón de la Barca, Pío Baroja, A. Machado, Voltaire, Goethe, Sartre, Unamuno, Borges ou Camus, entre outros.CCEC

- Coñece a visión filosófica da música a través da análise de textos filosóficos sobre as visións dos pitagóricos, de Platón, Schopenhauer, Nietzsche ou Adorno, entre outros, así como mediante audicións significativas.CCEC
- Diserta de xeito claro e coherente sobre o valor das artes para transmitir ideas filosóficas, e procura e selecciona información en internet que amplíe o xa aprendido CD,CSC.
- Coñece e manexa con rigor conceptos como símbolo, comunicación, linguaxe formal, lóxica, xuízo lóxico, razoamento, demostración, discurso, elocuencia, orador, retórica, exordio, inventio, dispositio, argumentación, elocutio, compositio, actio, falacia, debate, negociación, persuasión e concepto universal, entre outros. CCL
- Utiliza conceptos con sentido filosófico e aplícaos ao contexto empresarial: principios, saber, orde lóxica, finalidade, demostración, razoamento, indución, dedución, argumentación, sentido, significado, creatividade, diálogo, obxectivo/subxectivo, emocións, globalidade e valor, entre outros.CSIEE
- Formula correctamente os interrogantes filosóficos radicais que deben estar na base da creación dun proxecto, tanto vital como laboral, como "que son?", "que fago?", "por que?", "para que?", "cal é o meu obxectivo?", "cal é o seu sentido, a súa razón de ser?", etc., e saber argumentar a defensa das respostas.CSIEE,CSC
- Deseña un proxecto vital ou empresarial, sobre a base da filosofía, valorando a íntima relación entre os pensamentos e as accións, entre a razón e as emocións, a través do diálogo, da argumentación e a linguaxe filosófica.CSIEE
- Coñece e utiliza as ferramentas da argumentación e o diálogo na resolución de dilemas e conflitos dentro dun grupo humano.CSC
- Valora a posibilidade de crear tarefas innovadoras, valorando a función e a importancia das persoas emprendedoras e innovadoras para a construción e o avance dunha cultura, e a transformación da realidade.CSIEE
- Realiza un decálogo de valores éticos que deben rexer no mundo laboral e de cara á sociedade e á natureza.CSC
- Valora e diserta sobre a importancia do traballo para desenvolvernos como seres humanos, para o avance dunha cultura e para transformar a realidade.CSC
- Comprende e valora a importancia da razón crítica para o avance dun proxecto persoal e colectivo.CSC

3.6- Estándares de aprendizaxe avaliáveis Psicología de 2º de bacharelato

Bloque 1. A psicología como ciencia

- Explica e constrúe un marco de referencia global da psicología, desde as súas orixes en Grecia (nas filosofías de Platón e Aristóteles), ata o seu recoñecemento como saber independente da man de Wundt, Watson, James e Freud, definindo as acepcións do termo psicología ao longo da súa evolución, desde o etimolóxico, como "ciencia da alma", aos achegados polas correntes actuais: condutismo, cognitivismo, psicanálise, humanismo ou

Gestalt.CAA

- Recoñece e valora as cuestións e os problemas que investiga a psicoloxía desde os seus inicios, distinguindo a súa perspectiva das proporcionadas por outros saberes.CMCCT
- Explica e estima a importancia dos obxectivos que caracterizan a psicoloxía: describir, explicar, predicir e modificar.CMCCT
- Distingue e relaciona as facetas teórica e práctica da psicoloxía, e identifica as ramas en que se desenvolven (clínica e da saúde, da arte, das actividades físico-deportivas, da educación, forense, da intervención social, ambiental, etc.), investigando e valorando a súa aplicación nos ámbitos de atención na comunidade, como na familia e na infancia, na terceira idade, en minusvalías, muller, xuventude, minorías sociais e inmigrantes, cooperación para o desenvolvemento, etc.CSC
- Describe e aprecia a utilidade das técnicas e das metodoloxías de investigación psicolóxica, explicando as características de cada unha, como son os métodos comprensivos (introspección, fenomenoloxía, hermenéutica, test, entrevista persoal, dinámica de grupos, etc.) e os seus obxectivos (observación, descrición, experimentación, explicación, estudos de casos, etc.).CAA
- Explica e recoñece a importancia das achegas que a psicolóxica realizou na comprensión dos fenómenos humanos, identificando os problemas específicos dos que se ocupa e as conclusións achegadas.CCEC
- Utiliza a súa capacidade de aprender a aprender, realizando os seus propios mapas conceptuais, utilizando medios informáticos, acerca das seguintes teorías: psicanálise, condutismo, teoría cognitiva, Gestalt, humanismo e psicobioloxía.CAA
- Analiza e valora criticamente textos sobre os problemas, as funcións e as aplicacións da Psicoloxía de autores como W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. James e B. F. Skinner, entre outros.CCL
- Utiliza a súa iniciativa para expor as súas conclusións argumentadamente, mediante presentacións gráficas, en medios audiovisuais.CD,CSIEE

Bloque 2. Fundamentos biolóxicos da conduta

- Identifica, contrasta e valora a nivel anatómico diferentes tipos de encéfalos animais en comparación co humano, valéndose de medios documentais. CMCCT
- Investiga a través de internet a filoxénese humana e a evolución do cerebro, explicando e apreciando a relación directa que mantén co desenvolvemento da conduta humana.CD
- Realiza unha presentación, con medios informáticos, en colaboración grupal, sobre a morfoloxía neuronal e a sinapse, describindo o proceso de transmisión sináptica e os factores que a determinan, o impulso nervioso e os neurotransmisores.CD
- Investiga e explica a organización das áreas cerebrais e as súas funcións, e localiza nun debuxo as devanditas áreas.CMCCT
- Describe e compara as técnicas científicas de investigación do cerebro: anxiogramas, EEG, TAC, TEP, IRM, intervencións directas e estudo de casos.CMCCT
- Analiza e aprecia o impulso que estas técnicas de investigación cerebral lle deron ao

coñecemento do comportamento humano e á solución dalgunhas patoloxías.CSC

- Explica a influencia dos compoñentes xenéticos que interveñen na conduta, e investiga e valora se estes teñen efectos distintivos entre a conduta feminina e a masculina.CMCCT
- Relaciona e aprecia a importancia das alteracións xenéticas coas doenzas que producen modificacións e anomalías na conduta, utilizando o vocabulario técnico preciso: mutación, trisomía, monosomía, deleción, etc.CCL
- Localiza e selecciona información en internet acerca de distintos tipos de doenzas causadas por alteracións xenéticas, tales como a síndrome de Down, a síndrome de Turner, a síndrome do miaño de gato ou a síndrome de Klinefelter, entre outras.CD,CMCCT
- Realiza, en colaboración grupal, un mapa conceptual do sistema endócrino, apreciando a súa influencia na conduta humana e os seus trastornos, por exemplo: hipófise e depresión, tiroide e ansiedade, paratiroide e astenia, suprarrenais e delirios, páncreas e depresión, sexuais e climaterio, etc.CMCCT,CSIEE
- Investiga as diferenzas endocrinolóxicas entre homes e mulleres, e os seus efectos na conduta, valorando o coñecemento destas diferenzas como un instrumento que permite un entendemento e unha comprensión mellores entre as persoas de diferente sexo.CSC

Bloque 3. Os procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria

- Distingue e relaciona os elementos que interveñen no fenómeno da percepción (estímulo, sentido, sensación e limiares de percepción), recoñecéndolos dentro das fases do proceso perceptivo (excitación, transdución, transmisión e recepción).CMCCT
- Compara e valora as achegas das principais teorías acerca da percepción: asociacionismo, Gestalt, cognitivismo e neuropsicoloxía.CAA,CCEC
- Elabora unha presentación con medios audiovisuais e en colaboración grupal, desenvolvendo a súa iniciativa persoal e as leis gestálticas da percepción, valorando a súa achega conceptual e identificando exemplos concretos de como actúan (por exemplo, a través de obras pictóricas ou fotografías).CSIEE
- Procura e selecciona información, utilizando páxinas web, acerca dalgúns tipos de ilusións ópticas, diferenciándoas dos trastornos perceptivos como as alucinacións e a agnosia.CD
- PSB3.1.5. Comenta e aprecia algúns fenómenos perceptivos, como a constancia perceptiva, a percepción subliminar e extrasensorial, o membro fantasma e a percepción por estimulación eléctrica do cerebro (por exemplo, o ollo de Dobbelle) entre outros, e expón as súas conclusións a través de soportes de presentación informáticos.CD
- Discirne e elabora conclusións, en colaboración grupal, sobre a influencia dos factores individuais (motivación, actitudes e intereses) e sociais (cultura e hábitat) no fenómeno da percepción, utilizando, por exemplo, os experimentos sobre prexuízos realizados por Allport e Kramer.CSC
- Relaciona os conceptos de atención e concentración como puntos de partida da memoria, distinguindo os tipos de atención e os tipos de alteración que poden sufrir.CCL
- Utiliza a súa iniciativa persoal para deseñar e elaborar, con medios informáticos, un cadro comparativo sobre diferentes tipos de memoria (sensorial, MCP e MLP), analizando a correspondencia entre elas e valorando a utilidade que teñen na aprendizaxe humana.CSIEE

- Procura e selecciona información en páxinas web e libros especializados, acerca das principais causas do esquecemento, tales como as fisiolóxicas, as producidas por lesións, por represión, por falta de procesamento, por contexto inadecuado, etc., e elabora conclusións.CAA,CD
- Analiza e valora a importancia dalgúns dos efectos producidos na memoria por desuso, interferencia, falta de motivación, etc., e expón as súas consecuencias de xeito argumentado.CCL
- Exemplifica, a través de medios audiovisuais, algunhas distorsións ou alteracións da memoria, como a amnesia, a hipermnesia, a paramnesia e os falsos records, desenvolvendo a súa capacidade emprendedora.CD

Bloque 4. Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento

- Utiliza a súa iniciativa persoal para confeccionar, utilizando medios informáticos, un cadro comparativo das teorías da aprendizaxe: condicionamento clásico (Pavlov e Watson); aprendizaxe por ensaio-erro (Thorndike); condicionamento instrumental (Skinner); teoría cognitiva (Piaget); Gestalt (Khöler); aprendizaxe social ou vicaria (Bandura), etc.CSIEE
- Analiza e aprecia os resultados da aplicación das técnicas de condicionamento na publicidade, mediante a localización destas últimas en exemplos de casos concretos, utilizados nos medios de comunicación audiovisual.CCECCD
- Describe e valora a importancia dos factores que inflúen na aprendizaxe, como por exemplo os coñecementos previos adquiridos, as capacidades, a personalidade, os estilos cognitivos, a motivación, as actitudes e os valores.CCL
- Elabora mapas conceptuais dalgunhas das actuais teorías sobre a intelixencia, valorando as achegas que no seu estudo tivo cada unha delas, como por exemplo a teoría factorial de Spearman, a multifactorial de Thurstone e as de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc.CAA
- Utiliza a súa iniciativa persoal para elaborar un esquema explicativo sobre as fases do desenvolvemento da intelixencia segundo J. Piaget, valorando a importancia das influencias xenéticas e do medio neste proceso.CSIEE
- Investiga, en páxinas de internet, o que é o CI e a escala de Stanford-Binet, que clasifica estes valores desde a deficiencia profunda ata a superdotación, apreciando a obxectividade real dos seus resultados e examinando criticamente algunhas técnicas de medición da intelixencia.CD
- Analiza o que é o pensamento, apreciando a validez tanto do razoamento como da creatividade na resolución de problemas e na toma de decisións.CCEC
- Valora a importancia das teorías de Gardner e Goleman, realizando un esquema das competencias da intelixencia emocional e a súa importancia no éxito persoal e profesional.CAA
- Avalía, en traballo grupal, as vertentes positivas e negativas das aplicacións da intelixencia artificial, así como os perigos que pode representar pola súa capacidade para o control do ser humano, invadindo a súa intimidade e a súa liberdade.CMCCT,CSIEE

Bloque 5. A construción do ser humano. Motivación, personalidade e afectividade.

- Utiliza e selecciona información acerca das teorías da motivación (homeostática; das necesidades; do incentivo; cognitivas; psicanalíticas; humanistas), utilizando mapas conceptuais, e elabora conclusións.CAA
- Recorre á súa iniciativa para realizar unha presentación, con medios informáticos, acerca das causas da frustración, partindo da clasificación dos conflitos de Lewin e valorando as respostas alternativas a esta, como a agresión, o logro indirecto, a evasión, a depresión ou a súa aceptación (tolerancia á frustración).CSIEE
- . Argumenta, en colaboración grupal, sobre a importancia da motivación no ámbito laboral e educativo, analizando a relación entre motivación e consecución de logros.CSIEE
- Describe, establecendo semellanzas e diferenzas, as teorías da personalidade, como as provenientes da psicanálise, o humanismo, as tipoloxías, o cognitivismo e o condutismo, valorando as achegas que cada unha delas realizou no coñecemento da natureza humana.CAA
- Recorre á súa iniciativa persoal para realizar unha presentación, a través de medios audiovisuais, sobre as fases do desenvolvemento da personalidade, por exemplo segundo a teoría psicanalista, e elaborar conclusións sobre os cambios que se producen en cada unha delas.CSIEE
- Analiza, valorando criticamente, as limitacións dalgúns métodos e estratexias para a avaliación da personalidade, como son as probas proxectivas (test de Rorschach, TAT, test da frustración de Rosenzweig, etc.), as probas non proxectivas (16 FP, NEO-PI-R e MMPI) e as técnicas fisiolóxicas (tomografías, etc.).CMCCT
- Diserta sobre a complexa relación entre a función da conciencia e os procesos inconscientes, analizando algúns fenómenos inconscientes, como os soños ou a hipnose.CCL
- Investiga, en traballo grupal, sobre os estados alterados de conciencia provocados polas drogas, valorando criticamente a súa influencia nas alteracións da personalidade, e presenta as súas conclusións de maneira argumentada.CSC
- Indaga sobre a relación entre identidade e autoestima, valorando criticamente a importancia do concepto de si mesmo/a e as repercusións que iso ten no desenvolvemento persoal e vital.CSIEE
- Describe perspectivas e modelos de estudo da psicopatoloxía, e reflexiona sobre os métodos utilizados por cada unha delas.CMCCT
- Utiliza a súa iniciativa persoal para realizar un cadro esquemático, en colaboración grupal e utilizando medios informáticos, acerca das características relativas a algúns tipos de trastornos, por exemplo os asociados ás necesidades biolóxicas e ás adicións (sexuais, alimentarias, drogodependencias, etc.), ás emocións (ansiedade e depresión), a elementos corporais (psicosomáticos, somatomorfos e dissociativos), á personalidade (esquizoide, paranoide, limítrofe, dependente, narcisista, antisocial, etc.), ao desenvolvemento evolutivo (autismo, atraso mental, déficit de atención e hiperactividade, da aprendizaxe, asociados á velez), etc.CAA
- Explica os tipos de afectos (sentimento, emoción e paixón), especificando os

seus determinantes hereditarios e aprendidos, e analizando a relación entre emoción e cognición.CCL

- Describe as emocións primarias (medo, noxo, alegría, tristura, ira, sorpresa, etc.) e secundarias (ansiedade, hostilidade, humor, felicidade, amor, etc.), distinguíndoas das emocións autoconscientes (culpa, vergoña, orgullo, etc.).CCL
- Realiza un cadro comparativo sobre as teorías sobre a emoción, por exemplo como experiencia, como comportamento ou como suceso fisiolóxico, valorando a importancia da psicoafectividade no equilibrio da persoa.CSC
- Investiga, a través de internet, algúns trastornos emocionais (indiferenza emocional, dependencia afectiva, trastorno maníaco-depresivo, descontrol emotivo, etc.) e problemas emocionais (medo, fobias, ansiedade, estrés, depresión, etc.), exemplificando a través dalgún soporte audiovisual, e elabora as súas conclusións.CD
- Identifica e aprecia a importancia que, no desenvolvemento e na maduración da persoa, teñen a afectividade e a sexualidade, como dimensións esenciais do ser humano, e describe os aspectos fundamentais da psicoloxía da sexualidade: fisioloxía da resposta sexual, conduta sexual, etc.CSC
- Diserta sobre a importancia da linguaxe verbal e non verbal como medios de comunicación emocional na nosa vida cotiá, e expón de xeito claro e argumentado as súas conclusións.CCL

Bloque 6. Psicoloxía social e das organizacións

- Analiza e valora as diferenzas culturais e o seu impacto no comportamento das persoas ao exercer a súa influencia nos esquemas cognitivos, a personalidade e a vida afectiva do ser humano.CSC
- Realiza unha presentación, colaborando en grupo e utilizando medios informáticos, sobre o proceso de socialización humana e a influencia dos grupos, os papeis e os status sociais no desenvolvemento da persoa.CD
- Investiga acerca da orixe social das actitudes persoais, valorando a súa utilidade para a predición da conduta humana e a súa influencia en condutas de violencia escolar, laboral, doméstica e de xénero, entre outras.CSC
- Procura e selecciona información en internet acerca das características da conduta do individuo inmerso na masa, tales como impulsividade, intolerancia, inconsciencia, falta de perseveranza, volubidade e falta de capacidade crítica, entre outras.CD
- Utiliza e selecciona información acerca do estudo psicolóxico das masas, realizado por Gustav Le Bon, e elabora conclusións acerca do poder da persuasión, o contaxio de sentimentos e emocións que se produce nas masas e os seus efectos na perda temporal da personalidade individual e consciente da persoa.CSC
- Indaga na psicoloxía de Erikson e destaca algunhas das causas psicolóxicas explicativas que sinala acerca dos actos terroristas ou do pensamento radical e irracional que se pon de manifesto en seguidores/as de equipos deportivos, artistas, grupos políticos, relixiosos, etc.CSC
- Elaboración de conclusións, en colaboración grupal, e formulación de pautas de conduta

preventivas co fin de evitar que as persoas se convertan en parte da masa, perdendo o control da súa conduta, dos seus pensamentos e dos seus sentimentos.CSC

- Comenta e aprecia a importancia da aplicación da psicoloxía no mundo laboral, en temas tales como os aspectos psicolóxicos que inflúen na produtividade e no desenvolvemento empresarial, a importancia dos métodos e das técnicas psicolóxicas para a selección de persoal segundo os perfís laborais e a resolución de conflitos, etc.CSIEE
- Procura e selecciona información sobre recursos humanos: selección de persoal e desenvolvemento de programas profesionais favorecedores da integración do persoal traballador na empresa, e a súa evolución persoal e profesional.CSIEE
- Describe a importancia dos factores psicolóxicos que inflúen no desenvolvemento laboral, como a adaptación, a innovación, o traballo colaborador, a xestión de coñecementos, a creatividade e a autoestima, identificando factores fundamentais, como a proposición de retos, a motivación, o fomento da participación, a autonomía e a xeración de ambientes creativos, mediante exemplos de casos concretos e reflexionando criticamente sobre a súa aplicación en diversos ámbitos de traballo.CCL
- Investiga, en páxinas de internet, acerca dos principais riscos da saúde laboral, como son o estrés, a ansiedade, o mobbing e a síndrome de Burnout.CD

3.7.- Estándares de aprendizaxe avaliáveis Historia da Filosofía de 2º de bacharelato

Bloque A.- Contidos transversais

Comprende o sentido global dos textos máis salientables dos/das autores/as estudados/as, recoñecendo a orde lóxica da argumentación e as formulacións que se defenden, e é quen de transferir os coñecementos a outros/as autores/as ou problemas.CCL

Analiza as ideas do texto, identificando a conclusión e os conceptos e as ideas relevantes, e recoñece a súa estrutura e a orde lóxica das súas ideas.CAA,CCL

Argumenta a explicación das ideas presentes no texto, en relación coa filosofía do/da autor/a e os contidos estudados.CAA,CCL

Argumenta as súas propias opinións con claridade e coherencia, tanto oralmente como por escrito.CCL,CSIE

.Utiliza o diálogo racional na defensa das súas opinións, e valora a diversidade de ideas e, á vez, apoiándose nos aspectos comúns.CSC

Sintetiza correctamente a filosofía de cada autor/a, mediante resumos dos seus contidos fundamentais, e clasifícaos nos núcleos temáticos que atravesan a historia da filosofía: realidade, coñecemento, ser humano, ética e política.CAA

Elabora listaxes de vocabulario de conceptos, comprende o seu significado, organízalos en esquemas ou mapas conceptuais, táboas cronolóxicas e outros procedementos útiles para a comprensión da filosofía do autor, e aplícaos con rigor.CAA,CCL

Selecciona información de distintas fontes, bibliográficas e de internet, e recoñece as fontes fiables.CD

Realiza redaccións ou disertacións, traballos de investigación e proxectos que impliquen un esforzo creativo e unha valoración persoal dos problemas filosóficos formulados na historia da filosofía.CSIEE

Utiliza as ferramentas informáticas e da web 2.0. (wikis, blogs, redes sociais, procesador de textos, presentación de diapositivas ou recursos multimedia, etc.) para o desenvolvemento dos traballos.CD

Realiza procuras avanzadas en internet sobre os contidos da investigación, e decide os conceptos adecuados.CD

Colabora en traballos colectivos de investigación sobre os contidos estudados utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.CD

Bloque 1.- A filosofía na Grecia antiga

Utiliza conceptos de Platón como idea, mundo sensible, mundo intelixible, ben, razón, doxa, episteme, universal, absoluto, dualismo, reminiscencia, transmigración, mímese, methexe, virtude e xustiza, entre outros, e aplícaos con rigor.CCL

Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude.CCL

Distingue as respostas da corrente presocrática en relación á orixe do Cosmos, os conceptos fundamentais da dialéctica de Sócrates e o convencionalismo democrático e o relativismo moral dos sofistas, identificando os problemas da filosofía antiga, e relacionando esas respostas coas solucións achegadas por Platón.CAA

Respecta o esforzo da filosofía de Platón por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Grecia antiga, valorando positivamente o diálogo como método filosófico, o nacemento das utopías sociais, o sentido do gobernante-filósofo ou a súa defensa da inclusión das mulleres na educación.CSC

Utiliza con rigor conceptos do marco do pensamento de Aristóteles, como substancia, ciencia, metafísica, materia, forma, potencia, acto, causa, efecto, teleoloxía, lugar natural, indución, dedución, abstracción, alma, monismo, felicidade e virtude, entre outros.CCL

Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Aristóteles, examinando a súa concepción da metafísica e da física, o coñecemento, a ética eudemonística e a política, en comparación coas teorías de Platón.CCL

Describe as respostas da física de Demócrito, identificando os problemas da filosofía antiga, e relaciona esas respostas coas solucións achagadas por Aristóteles.CAA

Estima e razoa o esforzo da filosofía de Aristóteles por contribuír ao desenvolvemento do pensamento occidental, valorando positivamente a formulación científica das cuestións.CMCCT

Describe as respostas das doutrinas éticas helenísticas, e identifica algúns dos grandes logros da ciencia alexandrina.CMCCT

Bloque 2.-A filosofía medieval

Explica o encontro da filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes, a través das teses centrais do pensamento de Agostiño de Hipona.CCE

Define conceptos de Tomé de Aquino, como razón, fe, verdade, deus, esencia, existencia, creación, inmortalidade, lei natural, lei positiva e precepto, entre outros, e aplícaos con rigor.CCL

Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Tomé de Aquino, distinguindo a relación entre fe e razón, as vías de demostración da existencia de

Deus, e a lei moral, en comparación coas teorías da filosofía Antiga.CCL

Discrimina as respostas do agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, identificando os problemas da filosofía medieval, en relación coas solucións achegadas por Tomé de Aquino.CAA

Valora o esforzo da filosofía de Tomé de Aquino por contribuír ao desenvolvemento das ideas e os cambios sociais da Idade Media, xulgando positivamente a universalidade da lei moral.CSC

Coñece as teses centrais do nominalismo de Guillerme de Ockham e a súa importancia para a entrada na modernidade.CCEC

Bloque 3. -A filosofía na Modernidade

Comprende a importancia intelectual do xiro do pensamento científico que se deu no Renacemento, e describe as respostas da filosofía humanista sobre a natureza humana.CMCCT

Explica as ideas ético-políticas fundamentais de N. Maquiavelo e compáraas cos sistemas ético-políticos anteriores.CSC

Identifica conceptos de Descartes como razón, certeza, método, dúbida, hipótese, "cogito", idea, substancia e subxectivismo, entre outros, e aplícaos con rigor.CCL

Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Descartes, analizando o método e a relación entre coñecemento e realidade a partir do "cogito" e o dualismo no ser humano, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval.CCL

Identifica os problemas da filosofía moderna e relaciónaos coas solucións aportadas por Descartes.CCEC

Estima e razoa o esforzo da filosofía de Descartes por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a universalidade da razón cartesiana.CSC

Utiliza conceptos de Hume como escepticismo, crítica, experiencia, percepción, inmanencia, asociación, impresións, ideas, hábito, contradición, causa, crenza, sentimento, mérito, utilidade, felicidade, contrato social, liberdade e deber, entre outros, e úsaos con rigor.CCL

Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Hume, distinguindo os principios e os elementos do coñecemento respecto á verdade, a crítica á causalidade e á substancia, e o emotivismo moral, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval, e co racionalismo moderno.CMCCT

Coñece e explica as ideas centrais do liberalismo político de Locke, identificando os problemas da filosofía moderna, e relaciónaos coas solucións aportadas por Hume.CSC

Valora o esforzo da filosofía de Hume por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, xulgando positivamente a procura da felicidade colectiva.CSC

Comprende os ideais que impulsaron os ilustrados franceses, e explica o sentido e transcendencia do pensamento de Rousseau, a súa crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral.CSC

Aplica conceptos de Kant como sensibilidade, entendemento, razón, crítica, transcendental, ciencia, innato, xuízo, a priori, a posteriori, facultade, intuición, categoría, ilusión transcendental, idea, lei, fenómeno, nómeno, vontade, deber, imperativo categórico, autonomía, postulado, liberdade, dignidade, persoa, paz e pacto, entre outros, e utilízalos con rigor.CAA

Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Kant, analizando as facultades e os límites do coñecemento, a lei moral e a paz perpetua, comparándoo-

as coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.CCL

Describe a teoría política de Rousseau, identificando os problemas da filosofía moderna e relacionándoa coas solucións achegadas por Kant.CCL

Respecta e razoa o esforzo da filosofía de Kant por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a dignidade e a procura da paz entre as nacións CSC

Bloque 4.- A filosofía contemporánea

Identifica conceptos de Marx como dialéctica, materialismo histórico, praxe, alienación, infraestrutura, superestructura, forzas produtivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalor e humanismo, entre outros, e utilízaos con rigor.CSC

Coñece e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Marx, examinando o materialismo histórico e a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e expón a súa visión humanista do individuo.CCL

Identifica os problemas da filosofía contemporánea en relación coas solucións achegadas por Marx.CSC

Valora o esforzo da filosofía de Marx por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, xulgando positivamente a defensa da igualdade social.CSC

Define conceptos de Nietzsche como crítica, traxedia, intuición, metáfora, convención, perspectiva, xenealoxía, transvaloración, nihilismo, superhome, vontade de poder, e eterno retorno, entre outros, e aplícaos con rigor.CCL

Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Nietzsche, considerando a crítica á metafísica, á moral e á ciencia, a verdade como metáfora, e a afirmación do superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, en comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea.CCL

Distingue as respostas de Schopenhauer na súa afirmación da vontade e identifica os problemas da filosofía contemporánea, en relación coas solucións achegadas por Nietzsche.CCEC

Estima o esforzo da filosofía de Nietzsche por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora a defensa da verdade e da liberdade.CSC

Utiliza conceptos de Ortega y Gasset e aplícaos con rigor, como obxectivismo, ciencia, europeización, filosofía, mundo, circunstancia, perspectiva, razón vital, raciovitalismo, vida, categoría, liberdade, idea, crenza, historia, razón histórica, xeración, home-masa e home selecto, entre outros.CCL

Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía e da análise social de Ortega y Gasset, en relación con posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, entre outras.CCL

Respecta o esforzo da filosofía de Ortega y Gasset por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais e culturais da Idade Contemporánea española, e valorao seu compromiso coa defensa da cultura e da democracia.CSC

Identifica conceptos de Habermas, como coñecemento, interese, consenso, verdade, enunciado, comunicación, desigualdade, ou mundo da vida, e conceptos da filosofía posmoderna, como deconstrución, diferenza, cultura, texto, arte, e comunicación, entre outros, aplicándoos con rigor.CSC

Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías da filosofía de Habermas, distinguindo os intereses do coñecemento e a acción comunicativa, e as teorías fundamentais da posmo-

dernidade, analizando a deconstrución da modernidade desde a multiplicidade da sociedade da comunicación.CCL

Identifica as respostas da filosofía crítica da escola de Frankfurt e reflexiona sobre elas, identificando os problemas da filosofía contemporánea.CAA

Estima o esforzo da filosofía de Habermas e do pensamento posmoderno por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora o seu esforzo na defensa do diálogo racional e o respecto á diferenza.CSC

Coñece as teses características do pensamento posmoderno, como a crítica á razón ilustrada, á idea de progreso, ao pensamento totalizador e á trivialización da existencia, o crepúsculo do deber, ou a perda do suxeito fronte á cultura de masas, entre outras.CSC

Explica e argumenta sobre as principais teses dos filósofos posmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e reflexiona sobre a súa vixencia.CAA,CCL

4.- Concreción de obxectivos por curso

4.1.-Obxectivos da materia VALORES ÉTICOS de E.S.O.

Á vista dos obxectivos sobre as que a materia Valores Éticos pon un especial énfase, parece que a formulación expresa dos contidos que aparecen no Decreto do Currículo non é a mais axeitada: só unha notable inxenuidade ou inexperiencia educativa permitiría crer que poden traballarse substantivamente e con éxito nos catro cursos da E.S.O. tal multiplicidade de temas nunha soa hora de clase semanal. Resulta máis doado compartir as intencións educativas xerais que animan a organización xeral da materia, así como as actitudes e procedementos que aparecen no Decreto para a mesma, que a formulación precisa dos temas conceptuais establecidos nel.

Esta necesidade de reformular os temas e adaptalos á situación de cada centro, no senso de “moral provisional”, non parece ser contraria ás intencións de organización dun currículo que fai fincapé en que a materia de Valores Éticos debe ser un instrumento destinado a potenciar o desenvolvemento nos adolescentes dun razoamento moral autónomo dende o que o poder encarar os problemas da sociedade actual.

Por iso este Seminario de Filosofía fai esta programación tratando de reformular os contidos da materia noutros termos que, por un lado, amosen unha mais estreita conexión cos obxectivos xerais da etapa e, por outra, teñan maior virtualidade pedagóxica para a elaboración das unidades, aínda que con elo se poida perder algo do seu “tecnicismo filosófico”.

Parece obvio que a duración dun curso, nunha materia que dispón só dunha hora semanal, limita o desenrolo de mais de tres ou catro unidades significativas. Nós **seleccionamos os seguintes obxectivos para cada curso** concretando uns graos mínimos de consecución dos estándares de aprendizaxe que son os seguintes:

VALORES ÉTICOS 1º ESO

OBXECTIVOS	Grao mínimo de consecución dos estándares de aprendizaxe para superar a materia
<p>1.- Identificar as características e os trazos psicolóxicos propios da personalidade</p> <p>2.- Comprender a relación entre liberdade persoal e responsabilidade</p> <p>3.- Distinguir entre autonomía e heteronomía moral.</p> <p>4.- Comprender o concepto de intelixencia emocional e valorar a importancia das habilidades sociais e emocionais na vida do adolescente.</p> <p>5.- Desenvolver actitudes e habilidades para potenciar a autoestima</p> <p>6.- Diferenzas entre ética e moral</p> <p>7.- A DUDH: os dereitos da muller e os dereitos da infancia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa. • Explica e valora a dignidade da persoa. • Busca información arredor dos grupos de adolescentes e a influencia que exercen entre os seus membros na determinación da súa conduta. • Elabora conclusións sobre a importancia que ten para o adolescente desenvolver a autonomía persoal e ter o control da súa propia conduta conforme a uns valores éticos libremente elixidos. • Define a intelixencia emocional e as súas características valorando a importancia que ten na construción moral da persoa. • Exemplifica, traballando en equipo, a influencia que teñen na configuración da personalidade os valores morais inculcados pola familia, a escola, os amigos e os medios de comunicación, elaborando un esquema e conclusións coa axuda de soportes informáticos. • Distingue entre ética e moral, sinalando as súas semellanzas e diferenzas e estimando a importancia da reflexión ética como un saber práctico necesario para guiar a conduta do ser humano. • Resalta a importancia dos valores éticos, diferenciándoos doutros valores, e a súa influencia na vida social e persoal das persoas, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos. • Toma conciencia da importancia dos valores recollidos na DUDH,

	<p>asumindo a responsabilidade de difundilos e promovelos polos beneficios que proporcionan á persoa e á comunidade.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identifica no preámbulo da DUDH o respecto á dignidade das persoas e os seus atributos esenciais como o fundamento do que derivan todos os dereitos humanos. • Estima a importancia do problema actual do exercicio dos dereitos da muller e da infancia en grande parte do mundo, coñecendo as súas causas e tomando conciencia deles coa finalidade de promover a súa solución.
--	---

VALORES ÉTICOS 2º ESO

<p>1.- Coñecer algunhas das teorías éticas máis importantes a longo da historia: eudemonismo, hedonismo, utilitarismo e ética formal kantiana.</p> <p>2.- Comprender a relación existente entre ética, política e xustiza.</p> <p>3.- Coñecer a especificidade das normas éticas.</p> <p>4.- Comprender o concepto de xustiza en Aristóteles.</p> <p>5.- Coñecer o contido da DUDH</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a concepción kantiana do concepto de persoa como suxeito autónomo. • Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles. • Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as conclusións mediante unha representación elaborada con medios informáticos. • Define o concepto de norma e de norma ética, distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc. • Enuncia os elementos distintivos das “teorías éticas” e clasifícaaas en éticas de fins e éticas procedimentais. • Enuncia os aspectos diferenciais da ética hedonista de Epicuro. • Explica o significado do termo “eudemonismo” para Aristóteles. • Fai unha recensión das ideas fundamentais da ética utilitarista. • Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre ética, política e xustiza. • Selecciona por internet información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que lle dá Aristóteles á xustiza como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as conclusións
--	--

	persoais debidamente fundamentadas.
VALORES ÉTICOS 3º ESO	
<p>1.- Identificar os valores e os principios éticos que sustentan a DUDH.</p> <p>2.- Coñecer o contido da DUDH.</p> <p>3.- Descubrir os valores nos que se fundamenta a Constitución Española.</p> <p>4.- Familiarizarse co contido da Constitución Española e o Estatuto de Autonomía de Galicia.</p> <p>5.- Valorar a importancia da participación cidadá na vida política.</p> <p>6.- Coñecer as causas e os síntomas da tecnodependencia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Define o concepto de “Estado de dereito” e establece a súa relación coa defensa dos valores éticos e cívicos nas sociedades democráticas. • Explica a división de poderes proposta por Montesquieu. • Asume e explica o deber moral e civil que teñen os cidadáns de participar activamente no exercicio da democracia, coa finalidade de que se respecten os valores éticos e cívicos no seo do Estado. • Define a magnitude dalgúns riscos que existen nos gobernos democráticos cando non se respectan os valores éticos da DUDH • Sinala e comenta, a través do traballo colaborativo, os elementos esenciais do Estatuto de Autonomía de Galicia recollidos no seu título preliminar • Coñece e aprecia na Constitución española a súa adecuación á DUDH • Explica e asume os deberes cidadáns que establece a Constitución Española • Explica a función da DUDH como un código ético recoñecido polos países integrantes da ONU • Diserta, colaborando en grupo, sobre a idea de progreso na ciencia e a súa relación cos valores éticos • Selecciona e contrasta información sobre algunhas das ameazas da aplicación indiscriminada da ciencia e da tecnoloxía para o contorno ambiental e para a vida (explotación descontrolada dos recursos naturais, contaminación, cambio climático, etc)
VALORES ÉTICOS 4º ESO	
<p>1.- Identificar na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.</p> <p>2.- Describir o proceso de socialización global mediante o que se produce a interiorización de valores, normas e costumes.</p> <p>3.- Disertar sobre o impacto que teñen os</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes que se utilizan na DUDH: dignidade, fraternidade, liberdade,, xuízo xusto, presunción de inocencia, violación de dereitos, etc • Elabora unha representación, con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresáintes do tema

<p>medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade</p> <p>4.- Definir os elementos distintivos das éticas formais comparándoos coas éticas materiais.</p> <p>5.- Apreciar a importancia do concepto de autonomía en Kant</p> <p>6.-Comparar a ética do discurso coa ética kantiana</p> <p>7.- Comprender e explicar a necesidade de aplicación dunha ética deontolóxica para científicos e tecnólogos nun mundo globalizado</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización moral se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais • Debate acerca da necesidade de establecer límites éticos ante o fenómeno da socialización global • Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva • Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc) • Identifica a ética do discurso como unha ética formal • Utiliza a iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación en soporte informático comparando as éticas formais coas materiais • Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra teren conta para estimar a viabilidade de proxectos tecnolóxicos e científicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.
--	--

4.2.- Obxectivos da Filosofía de 1º de bacharelato

De entre os obxectivos xerais do Bacharelato, a Filosofía debe contribuír á consecución dos seguintes:

a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.

b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.

c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes, e en particular a violencia contra a muller e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe, e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e a comunicación.
- g) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de forma solidaria no desenvolvemento e mellora da súa contorna social.
- h) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais
- i) Comprender os elementos e procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e a tecnoloxía no cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente ea ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- j) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- k) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.

4.3- Obxectivos da Psicoloxía de 2º de bacharelato

Para esta materia consideramos esenciais os seguintes obxectivos propostos para o Bacharelato, obxectivos que adecuaremos aos contidos específicos da materia:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, fundamentalmente adquirindo os coñecementos científicos necesarios para sustentar unha igualdade de xénero e o respecto aos dereitos dos individuos, insistindo no especial dereito á saúde, tanto física coma psíquica.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais, para o que serán especialmente útiles os coñecementos adquiridos na materia.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da

comunicación.

g) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.

h) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.

i) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos e o estatuto específico da psicoloxía como ciencia e os seus límites.

j) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural, relacionando o ámbito da materia con diferentes expresións culturais.

k) Impulsar condutas e hábitos saudables en relación coa saúde psíquica.

4.4.- Obxectivos da Historia da Filosofía de 2º de bacharelato

1.- Coñecer e comprender os diferentes aspectos (temas, autores, escolas) que integran os períodos nos que se divide a Historia da Filosofía.

2.- Comprender a relación entre os problemas expostos e as teorías propostas con outras manifestacións teóricas e prácticas do contexto histórico onde foron enunciados

3.- Comprender a Historia da filosofía como un avance en espiral, onde os problemas son retomados cun crecente nivel de radicalidade metodolóxica.

4.- Recoñecer e situar os problemas filosóficos traballados no curso de 1º de bacharelato como cuestións xurdidas ó longo da historia.

5.- Comprender os problemas filosóficos fundamentais que ocuparon ós filósofos ó longo da historia e recoñecer a súa transcendencia para a comprensión do mundo actual.

6.- Aprender a ler e comentar textos filosóficos establecendo entre eles un diálogo crítico que leve á súa interpretación, comparación e localización.

7.- Aprender a analizar e expoñer adecuadamente de xeito oral e escrito, os problemas e as teorías filosóficas estudados prestando especial interese ó rigor conceptual e lóxico.

8.- Desenvolver e consolidar a actitude crítica ante opinións contrapostas, someténdoa a unha reflexión racional, e analizar os conceptos previos, prexuízos e posicións ideolóxicas que poidan existir como condicionantes.

9.- Comprender e valorar o desenvolvemento das ideas como un continuado esforzo racional, e comprender e valorar que o diálogo racional é a orixe do mesmo.

10.- Valorar o debate de posicións contrapostas como medio para practicar o respecto aos demais e a tolerancia positiva contra calquera forma de discriminación.

5.- Contidos e concreción para cada estándar de aprendizaxe que forman parte dos perfís competenciais.

5.A.1-Contidos valores éticos de 1º de ESO

A distribución de contidos a realizamos mediante tres bloque xerais que responden ao marco legal:

1.- A dignidade da persoa

- 1.1.-O concepto e as características de persoa e o proxecto vital
- 1.2.- A adolescencia: o desenvolvemento da autonomía persoal
- 1.3.- A importancia do binomio razón-liberdade na personalidade
- 1.4.- A intelixencia emocional

2.- A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais

- 2.1.- A relación dialéctica entre individuo e sociedade
- 2.2.- Os valores éticos e as virtudes como guías das relacións interpersoais
- 2.3.- A importancia do proceso de socialización para a configuración da personalidade: vida privada/vida pública
- 2.4.- Deber moral e cívico do auxilio

3.- A reflexión ética, os valores éticos e a a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)

- 3.1.- Diferenzas entre ética e moral: a importancia da reflexión ética
- 3.2.- Liberdade e concepto de persoa
- 3.3.- Os valores: o seu papel na vida individual e colectiva
- 3.4.- A DUDH: os dereitos da muller e os dereitos da infancia
- 3.5.- Organizacións que traballan polos DDHH: institucións internacionais e ONGG

5.A.2.- Contidos valores éticos de 2º de ESO

A distribución de contidos a realizamos mediante tres bloque xerais que responden ao marco legal:

Bloque 1.- Os grandes pensadores e a reflexión moral

- 1.1.- Conceptos de persoa achegados pola filosofía
- 1.2.- A visión kantiana: autonomía e dignidade
- 1.3.- A noción aristotélica de virtude

Bloque 2.- Ética, Dereito e Política

- 2.1.- Diferenzas entre ética, dereito e moral
- 2.2.- Especificidade das normas éticas
- 2.3.- Hedonismo, Eudamonismo e Utilitarismo

Bloque 3.- O concepto de xustiza

- 3.1.- Ética, política e xustiza en Aristóteles
- 3.4.- Valores éticos e valores cívicos

5.A.3.- Contidos valores éticos de 3º de ESO

A distribución de contidos a realizamos mediante tres bloque xerais que responden ao marco legal:

Bloque 1.- A xustiza e a política

- 1.1.-A democracia como garante dos DDHH
- 1.2.-O Estado de Dereito
- 1.3.-A importancia da división de poderes: Montesquieu

1.4.-A participación cidadá

1.5.-A Constitución española e o Estatuto de Autonomía de Galicia e a UE

Bloque 2.- Os valores éticos, a DUDH e outros tratados internacionais sobre DDHH

2.1.-Relación entre Ética e Dereito: legalidade e lexitimidade

2.2.- A xustificación das normas xurídicas

2.3.- Elaboración estrutura e problemas da DUDH

Bloque 3.- Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía

3.1.- Necesidade de criterios éticos na investigación científica

3.2.-A revolución dixital e a tecn dependencia: os riscos das novas tecnoloxías

3.3.- A conciencia ecolóxica e o desenrolo sostible

3.4.- Bioética e investigación científica

5.A.4.- Contidos valores éticos de 4º de ESO

A distribución de contidos a realizamos mediante tres bloque xerais que responden ao marco legal:

Bloque 1.- A dignidade da persoa: o Estado de Dereito e a sociedade globalizada

1.1.-Razón, conciencia e liberdade

1.2.-Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar

1.3.-Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais

Bloque 2.- As teorías éticas e a ética aplicada

2.1.- Éticas formais e éticas materiais

2.2.- Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc

Bloque 3.- As leis e os dereitos humanos: cara onde camiñamos?

3.1.- Perigos dunha globalización sen valores éticos

3.2.- Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais.

3.3.- Compromiso coa paz e a solidariedade coas vítimas da violencia

5.A.5.- Contidos de Filosofía de 1º DE BACHARELATO

A distribución de contidos a realizamos mediante seis bloque xerais que responden ao marco legal. Ademais hai un conxunto de contidos transversais que se tiveron en conta para a preparación de todos os materiais como o uso de textos de distintos autores, o fomento da composición filosófica e o uso das novas tecnoloxías educativas.

Bloque 1.- O saber filosófico: é unha presentación da materia comparándoa con outros saberes como a ciencia e a relixión, os diferentes ámbitos filosóficos, a evolución histórica da filosofía e a xustificación da súa necesidade na actualidade.

Bloque 2.- O coñecemento: Trataremos de se existe a verdade, se podemos coñecela e como podemos comunicala; as diferentes posturas epistemolóxicas, a filosofía kantiana como síntese de racionalismo e empirismo, a argumentación e as falacias e unha introdución á lóxica.

Bloque 3.- A realidade: consiste nunha introdución aos temas clásicos da metafísica occidental: a orixe do universo, Deus, a vida e a morte

Bloque 4.- O ser humano desde a filosofía: é unha continuación do bloque 3 e trataranse temas da evolución, os procesos de hominización e humanización, o problema mente/corpo e os impulsos e o inconsciente. Tamén se tratará o tema da liberdade

Bloque 5.- A racionalidade práctica: ética e política: traballaremos cos temas da filosofía práctica, xustiza e dereito, legalidade e lexitimidade e as teorías éticas.

Bloque 6.- Cultura e sociedade: neste bloque final formularemos cuestións sobre cultura e civilización, o proceso de socialización, o contrato social, a filosofía da técnica, a estética e unha reflexión sobre a relación entre a filosofía e o mundo empresarial

5.A.6.- Contidos de Psicoloxía de 2º DE BACHARELATO

Bloque 1.- Psicoloxía: orixe, definición e método

- 1.1.- As orixes da psicoloxía: de Grecia ao século XX
- 1.2.- A psicoloxía científica
- 1.3.- Os obxectivos da psicoloxía
- 1.4.- Metodoloxía da investigación en psicoloxía

Bloque 2.- Os fundamentos biolóxicos da conduta

- 2.1.- O cerebro humano
- 2.2.- A neurona
- 2.3.- Que ocorre dentro do cerebro?
- 2.4.- Cerebro feminino e masculino

Bloque 3.- Procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria

- 3.1.- A construción da mente
- 3.2.- A percepción
- 3.3.- A memoria, atención e concentración

Bloque 4.- Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento

- 4.1.- A aprendizaxe
- 4.2.- A intelixencia

Bloque 5.- A construción do ser humano: motivación, personalidade e afectividade

- 5.1.- A motivación
- 5.2.- A personalidade
- 5.3.- A emoción e os afectos
- 5.4.- As psicopatoloxías

Bloque 6.- Psicoloxía social e das organizacións

- 6.1.- Cultura e socialización
- 6.2.- Psicoloxía de masas
- 6.3.- Psicoloxía no mundo laboral

5.B.1- Estándares de aprendizaxe avaliáveis 1º de ESO

Bloque 1.- A dignidade da persoa

- Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando o seu significado etimolóxico.CCL
- Describe as características principais da persoa: substancia independente, racional e libre.CCL
- Explica e valora a dignidade da persoa que, como ente autónomo, se converte nun "ser moral".CSC
- Coñece información, de fontes diversas, arredor dos grupos de adolescentes, as súas características e a influencia que exercen sobre os seus membros na determinación da súa conduta, e realiza un resumo coa información obtida. CAA,CSC
- Elabora conclusións sobre a importancia que ten para o/a adolescente desenvolver a autonomía persoal e ter o control da súa propia conduta conforme aos valores éticos libremente elixidos.CSC,CSIEE
- Identifica en que consiste a personalidade e os factores xenéticos, sociais, culturais e do contorno que inflúen na súa construción, e aprecia a capacidade de autodeterminación no ser humano. CSC,CSIEE
- Describe e estima o papel relevante da razón e a liberdade para configurar cos seus propios actos a estrutura da súa personalidade.CSC
- Realiza unha lista dos valores éticos que estima como desexables para integralos na súa personalidade, e explica as razóns da súa elección.CSIEE
- Define a intelixencia emocional e as súas características, valorando a súa importancia na construción moral do ente humano.CCL
- Explica en que consisten as emocións e os sentimentos, e como se relacionan coa vida moral.CCL
- Atopa, disertando en grupo, a relación entre algunhas virtudes e valores éticos e o desenvolvemento das capacidades de autocontrol emocional e automotivación, tales como a sinceridade, o respecto, a prudencia, a temperanza, a xustiza e a perseveranza, entre outras CAA,CSC,CSIEE
- Relaciona o desenvolvemento das habilidades emocionais coa adquisición das virtudes éticas, tales como a perseveranza, a prudencia, a autonomía persoal, a temperanza, a fortaleza da vontade, a honestidade cun mesmo, o respecto á xustiza e a fidelidade aos propios principios éticos, entre outras.CSC
- Emprega a introspección como medio para recoñecer as propias emocións, os senti-

mentos e os estados de ánimo, coa finalidade de ter un maior control deles e ser capaz de automotivarse, converténdose no dono da propia conduta. CAA,CSIEE

- Toma conciencia e aprecia a capacidade que posúe para modelar a propia identidade e facer de si mesmo/a unha persoa xusta, sincera, tolerante, amable, xenerosa, respectuosa, solidaria, honesta, libre, etc., nunha palabra, digna de ser apreciada por si mesmo/a.CSIEE
- Deseña un proxecto de vida persoal conforme o modelo de persoa que quere ser e os valores éticos que desexa adquirir, facendo que a súa propia vida teña un sentido.CSIEE

Bloque 2.- A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais

- Explica por que o ser humano é social por natureza e valora as consecuencias que ten este feito na súa vida persoal e moral.CSC
- Discirne e expresa, en pequenos grupos, sobre a influencia mutua que se establece entre o individuo e a sociedade.CCL,CSC
- Achega razóns que fundamenten a necesidade de establecer uns valores éticos que guíen as relacións interpersoais e utiliza a iniciativa persoal para elaborar, mediante soportes informáticos, unha presentación gráfica das súas conclusións sobre este tema. CD,CSIEE
- Describe o proceso de socialización e valora a súa importancia na interiorización individual dos valores e as normas morais que rexen a conduta da sociedade en que vive.CCL
- Exemplifica, en colaboración en grupo, a influencia que teñen na configuración da personalidade os valores morais inculcados polos axentes sociais, entre eles a familia, a escola, os amigos e os medios de comunicación masiva, elaborando un esquema e conclusións, utilizando soportes informáticos.CAA,CD,CSC
- Xustifica e aprecia a necesidade da crítica racional, como medio indispensable para adecuar aos valores éticos universais establecidos na DUDH os costumes, as normas, os valores, etc., do seu medio, rexeitando todo o que atente contra a dignidade do humano e os seus dereitos fundamentais. CSC
- Define os ámbitos da vida privada e a pública, así como o límite da liberdade humana, en ambos os casos.CCL
- Amosa, nas relacións interpersoais, unha actitude de respecto cara ao dereito que todos os seres humano teñen a sentir, pensar e actuar de forma diferente, a equivocarse, a gozar do tempo de descanso, a ter unha vida privada, a tomar as súas propias decisións, etc., e nomeadamente a ser valorado de forma especial polo simple feito de ser persoa, sen discriminar nin menosprezar a ninguén, etc.CSC
- Emprega, en diálogos curtos reais ou inventados, habilidades sociais como a empatía, a escoita activa, a interrogación asertiva, etc., coa finalidade de que aprenda a utilizalos de forma natural na súa relación coas demais persoas. CAA,CCL
- Exercita algunhas técnicas de comunicación interpersoal, mediante a realización de diálogos orais, tales como a forma axeitada de dicir non, o disco raiado, o banco de néboa, etc., co obxecto de dominalas e poder utilizalas no momento adecuado.CAA,CCL,CSIEE

- Identifica a adquisición das virtudes éticas como unha condición necesaria para lograr unhas boas relacións interpersoais, entre elas a prudencia, a lealdade, a sinceridade, a xenerosidade, etc.CSC
- Elabora unha lista con algúns valores éticos que deben estar presentes nas relacións entre o individuo e a sociedade, tales como responsabilidade, compromiso, tolerancia, pacifismo, lealdade, solidariedade, prudencia, respecto mutuo, xustiza, etc.CSC
- Destaca o deber moral e cívico que todas as persoas teñen de prestar auxilio e socorro a outras cuxa vida, liberdade e seguridade estean en perigo de xeito inminente, colaborando na medida das súas posibilidades a prestar primeiros auxilios, en casos de emerxencia.CSC

Bloque 3.- A reflexión ética, os valores éticos e a a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)

- Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e as diferenzas entre elas e estimando a importancia da reflexión ética como un saber práctico necesario para guiar de forma racional a conduta do ser humano á súa plena realización.
- Destacar o significado e a importancia da natureza moral do ser humano, tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas.
- Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral na persoa e apreciar o papel que a intelixencia e a vontade teñen como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación.
- Xustificar e apreciar o papel dos valores na vida persoal e social, resaltando as súas características, a súa clasificación e a súa xerarquía, coa finalidade de comprender a súa natureza e a súa importancia.
- Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos.
- Tomar conciencia da importancia dos valores e das normas éticas, como guía da conduta individual e social, asumindo a responsabilidade de difundilos e promovelos polos beneficios que proporcionan á persoa e á comunidade.
- Identificar, no preámbulo da DUDH, o respecto á dignidade das persoas e os seus atributos esenciais como o fundamento do que derivan todos os dereitos humanos.
- Estimar a importancia do problema actual do exercicio dos dereitos da muller e da infancia en grande parte do mundo, coñecendo as súas causas e tomando conciencia deles, coa finalidade de promover a súa solución.
- Apreciar o labor que realizan institucións e ONG que traballan pola defensa dos dereitos humanos, auxiliando as persoas que por natureza os posúen, pero non teñen a oportunidade de exercelos

5.B.2- Estándares de aprendizaxe avaliáveis 2º de ESO

Bloque 1.- Os grandes pensadores e a reflexión moral

- Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións

achegadas por filósofos/as.CCL

- Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais.CSC
- Comenta e valora a idea de Kant ao concibir a persoa como un fin en si mesma, rexeitando a posibilidade de ser tratada por outros como instrumento para alcanzar fins alleos a ela.CSC
- Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles, indicando a súa relación cos actos, os hábitos e o carácter.CSC
- Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional.CAA,CCL,CSC
- Acheга razóns que xustificuen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta necesaria na vida do ser humano, expresando de forma apropiada os argumentos en que se fundamenta.CSC
- Sinala en que consiste a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta.CSC
- Explica as tres etapas do desenvolvemento moral na persoa, segundo a teoría de Piaget ou a de Köhlberg, e as características propias de cada unha, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral.CCLCSC
- Describe a relación entre a liberdade e os conceptos de persoa e estrutura moral.CCL

Bloque 2.- Ética, Dereito e Política

- Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informática.CCL, CD
- Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e á súa finalidade.CSC
- Describe as características distintivas dos valores éticos, utilizando exemplos concretos deles e apreciando a súa relación esencial coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria.CCL
- Emprega o espírito emprendedor para realizar, en grupo, unha campaña destinada a difundir a importancia de respectar os valores éticos, tanto na vida persoal como na social. CSC,CSIEE
- Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito. CCL,CD
- Define o concepto de norma e de norma ética, distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc.CCL
- Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedementais, e elabora un esquema coas súas características máis destacadas.CAA,CCL
- Enuncia os aspectos fundamentais da teoría hedonista de Epicuro e os valores éticos que defende, destacando as características que a identifican como unha ética de fins.CCEC

- . Elabora, en colaboración co grupo, argumentos a favor e/ou en contra do epicureísmo, e expón as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes CAA,CCL
- Explica o significado do termo "eudemonismo" e o que para Aristóteles significa a felicidade como ben supremo, e elabora e expresa conclusións.CCL
- Distingue os tres tipos de tendencias que hai no ser humano, segundo Aristóteles, e a súa relación co que el considera como ben supremo da persoa.CCEC
- Achega razóns para clasificar o eudemonismo de Aristóteles dentro da categoría da ética de fins.CCL
- Fai unha recensión das ideas fundamentais da ética utilitarista: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a localización do valor moral nas consecuencias da acción, entre outras.CCL
- Enumera as características que fan do utilitarismo e do epicureísmo unhas éticas de fins.CCEC
- Argumenta racionalmente as súas opinións sobre a ética utilitarista.CCL,CSIEE

Bloque 3.- O concepto de xustiza

- Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre ética, política e xustiza.CCEC
- Utiliza e selecciona información sobre os valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas, as diferenzas e as relacións entre eles.CAA
- Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado. CSIEE,CD,CSC
- Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas. CAA,CCL

5.B.3.- Estándares de aprendizaxe avaliáveis 3º de ESO

Bloque 1.- A xustiza e a política

- Fundamenta racionalmente e eticamente a elección da democracia como un sistema que está por riba doutras formas de goberno, polo feito de incorporar nos seus principios os valores éticos sinalados na DUDH. CSC
- Define o concepto de "Estado de dereito" e establece a súa relación coa defensa dos valores éticos e cívicos na sociedade democrática.CCL
- Describe o significado dos seguintes conceptos e establece a relación entre eles: democracia, cidadán/cidadá, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, etc.C-CL

- Explica a división de poderes proposta por Montesquieu e a función que desempeñan o poder lexislativo, o executivo e o xudicial no Estado democrático, como instrumento para evitar o monopolio do poder político e como medio que permite aos cidadáns e ás cidadás o control do Estado.CSC
- Asume e explica o deber moral e civil que teñen os cidadáns e as cidadás de participar activamente no exercicio da democracia, coa finalidade de que se respecten os valores éticos e cívicos no seo do Estado.CSC
- Define a magnitude dalgúns dos riscos que existen nos gobernos democráticos cando non se respectan os valores éticos da DUDH (dexeneración en demagogia, ditadura das maiorías, escasa participación cidadá, etc.) e formula posibles medidas para evitalos.CSC,CSIEE
- Identifica e aprecia os valores éticos máis salientables nos que se fundamenta a Constitución española, e sinala a orixe da súa lexitimidade e a súa finalidade, mediante a lectura comprensiva e comentada do seu preámbulo.CCL,CSC
- Describe os conceptos preliminares delimitados na Constitución española e a súa dimensión ética (nación española, pluralidade ideolóxica ou papel e funcións atribuídas ás Forzas Armadas), a través da lectura comprensiva e comentada dos artigos 1 ao 9.CCL
- Sinala e comenta a importancia dos "dereitos e as liberdades públicas fundamentais da persoa" establecidos na Constitución: liberdade ideolóxica, relixiosa e de culto; carácter aconfesional do Estado; dereito á libre expresión de ideas e pensamentos; e dereito á reunión política e á libre asociación, e os seus límites.CSC
- Coñece e aprecia na Constitución española a súa adecuación á DUDH, e sinala os valores éticos en que se fundamentan os dereitos e os deberes dos cidadáns e das cidadás, así como os principios reitores da política social e económica.CSC
- Explica e asume os deberes cidadáns que establece a Constitución, e ordénaos segundo a súa importancia, xustificando a orde elixida. CCL,CSIEE
- Achega razóns para xustificar a importancia que ten, para o bo funcionamento da democracia, o feito de que os cidadáns e as cidadás sexan conscientes non só dos seus dereitos, senón tamén das súas obrigas como un deber cívico, xurídico e ético.CSC
- Recoñece a responsabilidade fiscal dos cidadáns e da cidadás, e a súa relación cos orzamentos xerais do Estado como un deber ético que contribúe ao desenvolvemento do ben común.CSC
- Sinala e comenta, a través do traballo colaborativo, os elementos esenciais do Estatuto de autonomía de Galicia recollidos no seu título preliminar.CAA,CSC
- Identifica e valora as características sinaladas no título I sobre o "poder galego".CCL
- Identifica e valora as funcións e as características do Parlamento sinaladas no capítulo I, e da Xunta e a súa Presidencia, segundo o capítulo II.CCL

- Describe a integración económica e política da UE, o seu desenvolvemento histórico desde 1951, os seus obxectivos e os valores éticos nos que se fundamenta, de acordo coa DUDH.CSC
- Identifica e aprecia a importancia dos logros alcanzados pola UE e o beneficio que estes supuxeron para a vida dos cidadáns e das cidadás (anulación de fronteiras e restricións alfandegueiras, libre circulación de persoas e capitais, etc.), así como as obrigas adquiridas en diferentes ámbitos (económico, político, da seguridade e a paz, etc.).CSC

Bloque 2.- Os valores éticos, a DUDH e outros tratados internacionais sobre DDHH

- Busca e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, semellanzas e vínculos existentes entre a Ética e o Dereito, e entre a legalidade e a lexitimidade, elaborando e presentando conclusións fundamentadas.CAA,CD
- Elabora en grupo unha presentación con soporte dixital sobre a teoría iusnaturalista do dereito, o seu obxectivo e as súas características, identificando na teoría de Locke un exemplo desta no que se refire á orixe das leis xurídicas, a súa validez e as funcións que lle atribúe ao Estado.CD,CSC
- Destaca e valora, no pensamento sofista, a distinción entre "physis" e "nomos", describindo a súa contribución ao convencionalismo xurídico, e elabora conclusións argumentadas arredor deste tema.CCEC
- Analiza información sobre o positivismo xurídico de Kelsen, nomeadamente no relativo á validez das normas e dos criterios que utiliza, especialmente o de eficacia, e a relación que establece entre a ética e o dereito.CCEC
- Recorre ao espírito emprendedor e á iniciativa persoal para elaborar unha presentación con medios informáticos, en colaboración co grupo, comparando as tres teorías do dereito e explicando as súas conclusións. CAA,CD,CSIEE
- Explica a función da DUDH como un código ético recoñecido polos países integrantes da ONU, coa finalidade de promover a xustiza, a igualdade e a paz en todo o mundo.CSC
- Contrasta información dos acontecementos históricos e políticos que orixinaron a DUDH, entre eles o uso das ideoloxías nacionalistas e racistas que defendían a superioridade duns homes sobre outros, chegando ao extremo do Holocausto xudeu, así como a discriminación e o exterminio de todas as persoas que non pertencesen a unha determinada etnia, a un modelo físico, a unha relixión, a unhas ideas políticas, etc.CAA
- Sinala os obxectivos da creación da ONU e a data en que se asinou a DUDH, e valora a importancia deste feito para a historia da humanidade.CCE
- Constrúe un esquema sobre a estrutura da DUDH, que se compón dun preámbulo e 30 artigos que poden clasificarse da seguinte maneira:CAA,CCL

– Os artigos 1 e 2 refírense aos dereitos inherentes a todas as persoas: a liberdade, a igualdade, a fraternidade e a non-discriminación.

- Os artigos do 3 ao 11 refírense aos dereitos individuais.
- Os artigos do 12 ao 17 establecen os dereitos do individuo en relación coa comunidade.
- Os artigos do 18 ao 21 sinalan os dereitos e as liberdades políticas.
- Os artigos do 22 ao 27 céntranse nos dereitos económicos, sociais e culturais.
- Finalmente, os artigos do 28 ao 30 refírense á interpretación de todos eles, ás condicións necesarias para o seu exercicio e aos seus límites.

- Elabora unha campaña, en colaboración co grupo, coa finalidade de difundir a DUDH como fundamento do dereito e a democracia, no seu medio escolar, familiar e social. CCEC,CSC,CSIEE
- Describe os feitos máis influentes no desenvolvemento histórico dos dereitos humanos da primeira xeración (dereitos civís e políticos), da segunda xeración (económicos, sociais e culturais) e da terceira (dereitos dos pobos á solidariedade, ao desenvolvemento e á paz) CCEC.
- Investiga mediante información obtida en distintas fontes, sobre os problemas e os retos da aplicación da DUDH, no que se refire ao exercicio de dereitos civís (destacando os problemas relativos á intolerancia, a exclusión social, a discriminación da muller, a violencia de xénero e a existencia de actitudes como a homofobia, o racismo, a xenofobia, o acoso laboral e escolar, etc.) e dos dereitos políticos (guerras, terrorismo, ditaduras, xenocidio, refuxiados/as políticos/as, etc.).CD,CSC

Bloque 3.- Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía

- Obtén e selecciona información, traballando en colaboración, dalgúns casos nos que a investigación científica e tecnolóxica non foi guiada nin é compatible cos valores éticos da DUDH, xerando impactos negativos nos ámbitos humano e ambiental, sinalando as causas.CAA,CD,CMCCT,CSC
- Diserta, colaborando en grupo, sobre a idea de progreso na ciencia e a súa relación cos valores éticos, o respecto á dignidade humana e o seu medio, e elabora e expón conclusións.CCL,CMCCT
- Selecciona e contrasta información, colaborando en grupo, sobre algunhas das ameazas da aplicación indiscriminada da ciencia e a tecnoloxía para o contorno ambiental e para a vida (explotación descontrolada dos recursos naturais, destrución de hábitats, contaminación química e industrial, choiva ácida, cambio climático, desertificación, etc.).CCLC,MCCT,CSIEE

5.B.4.- Estándares de aprendizaxe avaliáveis 4º de ESO

Bloque 1.- A dignidade da persoa: o Estado de Dereito e a sociedade globalizada

- Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.CSC
- Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.CCL

- Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.CAA
- Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.CCL
- Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.CCL
- Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresaíntes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.CCL,CDC,SIEE
- Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.CCE,CCCL
- Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.CSC
- Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual. CCEC,CCL
- Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.CCEC,CSC

Bloque 2.- As teorías éticas e a ética aplicada

- Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.CSC
- Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.).CMCCT,CSIEE
- Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.CSIEE
- Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.CCL
- Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.CCL
- Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético

esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.CSC

- Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant.CAA
- Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas.CD,CSIEE

Bloque 3.- As leis e os dereitos humanos: cara onde camiñamos?

- Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.CAA,CMCCT,CSC,CSIEE
- Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.CMCCT,CSC,CSIEE
- Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH). CCL
- Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia. CSC
- Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.CCL,CSIEE
- Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).CSC
- Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.). CAA,CSC
- Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a

tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).CSC

5.B.5- Estándares de aprendizaxe avaliábles 1º de BACH

Bloque 1.- O saber filosófico

- Recoñece as preguntas e os problemas que veñen caracterizando a filosofía desde a súa orixe, comparando coa formulación doutros saberes, como o científico ou o teolóxico.CAA
- Explica a orixe do saber filosófico diferenciándoo dos saberes prerracionais, como o mito ou a maxia.CCEC,CSC
- Identifica, relaciona e distingue as vertentes práctica e teórica do labor filosófico, así como as disciplinas que conforman a filosofía.CAA,CSC
- Recoñece as principais problemáticas filosóficas características de cada etapa cultural europea.CCEC
- Expresa por escrito as teses fundamentais dalgúns das correntes filosóficas máis importantes do pensamento occidental.CCL
- Comprende e usa con rigor conceptos filosóficos como razón, sentidos, mito, logos, arché, necesidade, continxencia, causa, existencia, metafísica, lóxica, gnoseoloxía, obxectividade, dogmatismo, criticismo, etc.CCL
- Le e analiza de xeito crítico fragmentos de textos breves e significativos sobre a orixe da explicación racional e acerca das funcións e as características do pensamento filosófico, pertencentes a pensadores/as, que identifiquen as problemáticas filosóficas formuladas.CCL

Bloque 2.- O coñecemento:

- Identifica e expresa de xeito claro e razoado os elementos e as problemáticas que implica o proceso do coñecemento da realidade, como é o dos seus graos, as súas posibilidades e os seus límites.CCL
- Coñece e explica teorías acerca do coñecemento e a verdade, como son o idealismo, o realismo, o racionalismo, o empirismo, o perspectivismo, o consenso ou o escepticismo, e contrasta semellanzas e diferenzas entre os conceptos clave que manexan.CCEC
- Explica e contrasta criterios e teorías sobre a verdade, tanto no plano metafísico como no gnoseolóxico, usando con rigor termos como gnoseoloxía, razón, sentidos, abstracción, obxectividade, certeza, dúbida, evidencia, escepticismo, autoridade, probabilidade, prexuízo, coherencia, adecuación, consenso, incerteza, interese, irracional, etc., e construír un glosario de conceptos de xeito colaborativo, usando internet.CD,CSC

- Analiza fragmentos de textos breves de Descartes, Hume, Kant, Nietzsche, Ortega y Gasset, Habermas, Popper, Kuhn ou Michel Serres, entre outros.CCL
- Explica os obxectivos, as funcións e os principais elementos da ciencia, manexando termos como feito, hipótese, lei, teoría ou modelo.CMCCT
- Usa con rigor termos epistemolóxicos como indución, hipotético-dedutivo, método, verificación, predición, realismo, causalidade, obxectividade, relatividade, caos e indeterminismo, entre outros.CMCCT
- Analiza fragmentos de textos breves e significativos de pensadores como Aristóteles, Popper, Kuhn, B. Russell, A. F. Chalmers ou J. C. Borrón, entre outros.CMCCT
- Identifica e reflexiona de forma argumentada acerca de problemas comúns aos campos filosófico e científico, como son o problema dos límites e as posibilidades do coñecemento, a cuestión da obxectividade e a verdade, a racionalidade tecnolóxica, etc.CMCCT
- Investiga e selecciona información en internet, procedente de fontes solventes, sobre as problemáticas citadas, e realiza un proxecto de grupo sobre algunha temática que afonde na interrelación entre a filosofía e a ciencia.CD,CSC
- Utiliza os elementos e as regras do razoamento da lóxica de enunciados.CAA
- Comprende e explica a estrutura e o estilo da retórica e da argumentación.CCL
- Coñece a estrutura e a orde do discurso, e escribe breves discursos retóricos establecendo coherentemente a exposición e a argumentación.CCL
- Constrúe un diálogo argumentativo no que demostra as súas propias teses mediante as regras e as ferramentas da argumentación.CSIEE
- Distingue un argumento válido dunha falacia.CAA

Bloque 3.- A realidade

- Coñece o que é a metafísica e usa a abstracción para comprender os seus contidos e a súa actividade, razoando sobre eles.CAA
- Describe as principais interpretacións metafísicas e os problemas que suscita o coñecemento metafísico da realidade.CCEC
- Comprende e utiliza con rigor conceptos metafísicos como ser, sistema metafísico, realidade, aparencia, materia e espírito, unidade, dualidade, multiplicidade, devir, necesidade, continxencia, transcendencia, categoría e abstracción, materialismo, espiritualismo, existencialismo ou esencialismo, entre outros.CCL
- Realiza unha análise crítica ante teorías metafísicas diverxentes de interpretación da realidade.CAA
- Analiza e comprende fragmentos de textos breves e significativos sobre as problemáticas metafísicas que presenta a realidade, de pensadores como Platón, Aristóteles, Tomás de Aquino, Descartes, Marx, Nietzsche, etc., comparando e establecendo semellanzas e diferenzas entre os enfoques, e disertando coherentemente sobre as posturas históricas.CAA

- Explica e compara dúas das grandes cosmovisións do Universo: o paradigma organista aristotélico e o modelo mecanicista newtoniano.CMCCT
- Describe os caracteres esenciais das interpretacións relativista e cuántica contemporáneas da realidade, explicando as implicacións filosóficas asociadas a eses caracteres.CMCCT
- Usa con rigor termos epistemolóxicos e científicos como cosmovisión, paradigma, Universo, natureza, finalismo, organicismo, determinismo, orde, causalidade, conservación, principio, mecanicismo, materia, relatividade, cuántica, espazo, tempo, azar, determinismo, indeterminismo, probabilidade, gaia e caos, entre outros.CMCCT
- Elabora esquemas, táboas e/ou mapas conceptuais que comparen os caracteres adxudicados historicamente ao Universo, entendido como totalidade do real, contextualizando historicamente e culturalmente cada cosmovisión e ampliando información mediante internet e/ou fontes bibliográficas.CD
- Analiza textos filosóficos e científicos, clásicos e contemporáneos, que aborden as mesmas problemáticas, e investigar a vixencia das ideas expostas.CMCCT
- Reflexiona sobre as implicacións filosóficas que afectan a visión do ser humano en cada cosmovisión filosófico-científica estudada, e argumenta as súas propias ideas de xeito razoado e creativo.CAA

Bloque 4.- O ser humano desde a filosofía

- Utiliza con rigor vocabulario específico da temática, como evolución, dialéctica, proceso, progreso, emerxencia, azar, selección natural, apto, reduccionismo, creacionismo, evolución cultural, vitalismo, determinismo xenético, natureza e cultura.CCL
- Coñece e explica as consideracións filosóficas implicadas na teoría da evolución, como a consideración dinámica e dialéctica da vida ou o indeterminismo, entre outras.CMCCT
- Analiza fragmentos breves e significativos de E. Morin, K. Popper, R. Dawkins, J. Mosterín, A. Gehlen, M. Harris ou M. Ponty, entre outros.CCEC
- Identifica e expón en que consiste o compoñente natural innato do ser humano, e a súa relación cos elementos culturais que xorden nos procesos de antropoxénese e humanización, dando lugar á identidade propia do ser humano.CCEC,CSC
- Diserta sobre o ser humano en tanto que resultado da dialéctica evolutiva entre o xeneticamente innato e o culturalmente adquirido, condición para a innovación e a capacidade creativa que caracterizan a nosa especie.CSIEE,CCEC
- Localiza información en internet acerca das investigacións actuais sobre a evolución humana, e reflicte a información seleccionada e sistematizada de xeito colaborativo.CD,CSC
- Argumenta con coherencia, baseándose nos datos obxectivos aprendidos, sobre as implicacións de adoptar prexuízos etnocéntricos para xulgar os seres humanos e as culturas.CSC
- Contrasta e relaciona as principais concepcións filosóficas que se viñeron dando his-

toricamente sobre o ser humano.CCEC

- Analiza de xeito crítico textos significativos e breves dos grandes pensadores.CCL
- Usa con rigor termos como dualismo e monismo antropolóxico, areté, mente, corpo, espírito, creacionismo, antropocentrismo, teocentrismo, alma, humanismo, persoa, dignidade, sentido, estado de natureza, estado de civilización, existencia, liberdade, emoción, paixón, determinismo, alienación, nihilismo, existencia, inconsciente, morte, historia ou transcendencia, entre outros.CCL
- Diserta, de xeito oral e escrito, sobre as grandes cuestións metafísicas que lle dan sentido á existencia humana.CCL
- Argumenta e razoa, de xeito oral e escrito, acerca dos puntos de vista propios sobre o ser humano, desde a filosofía e sobre diferentes temáticas filosóficas relacionadas co sentido da existencia humana.CCL
- Coñece as teorías filosóficas da relación entre mente e corpo (monismo, dualismo e emerxentismo), e argumenta sobre esas teorías comparando semellanzas e diferenzas, de forma colaborativa. CMCCT

Bloque 5.- A racionalidade práctica: ética e política

- Recoñece a función da racionalidade práctica para dirixir a acción humana, aínda recoñecendo os seus vínculos ineludibles coa razón teórica e a intelixencia emocional.CSC
- Explica a orixe da ética occidental no pensamento grego, contrastando, de forma razoada, a concepción socrática coa dos sofistas.CCEC
- Explica e razoa acerca do obxecto e a función da ética.CSC
- Expresa de xeito crítico as argumentacións das principais teorías éticas sobre a felicidade e a virtude, razoando as súas propias ideas, e achega exemplos do seu cumprimento e do seu incumprimento.CSIEE,CSC
- Expresa de maneira crítica as argumentacións das principais teorías éticas sobre a xustiza, razoando as súas propias ideas, e achega exemplos do seu cumprimento e do seu incumprimento.CSIEE
- Analiza textos breves dalgúns dos filósofos representantes das principais teorizacións éticas e sobre o desenvolvemento psicolóxico moral do individuo.CSC
- Usa con rigor termos como ética, moral, acción moral, autonomía, responsabilidade, convención moral, madurez moral, virtude moral, subxectivismo, relativismo e universalismo moral, utilitarismo, deber moral, ética de máximos, ética de mínimos, consenso, xustiza, eudemonismo, hedonismo, emotivismo e utilitarismo.CCL
- Identifica a función, as características e os principais interrogantes da filosofía política.CSC
- Utiliza con rigor conceptos como democracia, Estado, xustiza, dereito, dereitos naturais, Estado democrático e de dereito, legalidade, lexitimidade, convención, contractualismo, alienación, ideoloxía, utopía, entre outros conceptos clave da filosofía política.CCL

- Explica de xeito coherente as formulacións filosófico-políticas de Platón, os sofistas, Maquiavelo, Locke, Montesquieu, Rousseau, Hobbes, Kant, John Stuart Mill, Popper ou Habermas, entre outros.CCEC,CSC
- Analiza e reflexiona sobre a relación entre individuo e Estado, sobre a base do pensamento dos sofistas, Marx e a escola de Frankfurt.CSC
- Analiza de xeito crítico textos significativos e breves dalgúns dos autores estudados, nos que se argumente sobre o concepto de Estado, os seus elementos e as súas características.CSC
- Valora e utiliza a capacidade argumentativa, de forma oral e escrita, contra a arbitrariedade, o autoritarismo e a violencia.CSC
- Reflexiona por escrito sobre as posibilidades do pensamento utópico, e argumenta as súas propias ideas.CSC
- Describe e compara os conceptos de legalidade e lexitimidade.CCL,CSC

Bloque 6.- Cultura e sociedade

- Explica as teses fundamentais de E. Cassirer sobre a capacidade simbólica humana, e as de H. Poincaré sobre o proceso creativo.CCEC
- Comprende e usa conceptos como estética, creatividade, creación, símbolo, signo, arte, experiencia estética, mímese, beleza, gusto, subxectividade, xuízo estético e vangarda.CCL,CCEC
- Contrasta e relaciona algunhas construcións simbólicas fundamentais no contexto da cultura occidental, e analiza, de xeito colaborativo, textos literarios, audicións musicais e visualizacións de obras de arte para explicar os contidos da unidade.CAA,CCEC
- Diserta sobre a relación e a posibilidade transformadora da realidade humana, a creación artística, a ciencia e a ética.CSC,CCEC
- Coñece e describe algúns dos elementos fundamentais da reflexión estética sobre a arte, analizando textos significativos de filósofos como Platón, Schelling, Hume, Kant, Nietzsche, Walter Benjamin, Gadamer, Marcuse ou Adorno, entre outros, e aplica esas ideas ao estudo de diversas obras de arte.CCEC
- Entende o valor filosófico da literatura, analizando textos breves de pensadores e literatos como Platón, Santo Agostiño, Calderón de la Barca, Pío Baroja, A. Machado, Voltaire, Goethe, Sartre, Unamuno, Borges ou Camus, entre outros.CCEC
- Coñece a visión filosófica da música a través da análise de textos filosóficos sobre as visións dos pitagóricos, de Platón, Schopenhauer, Nietzsche ou Adorno, entre outros, así como mediante audicións significativas.CCEC
- Diserta de xeito claro e coherente sobre o valor das artes para transmitir ideas filosóficas, e procura e selecciona información en internet que amplíe o xa aprendido CD,CSC.
- Coñece e manexa con rigor conceptos como símbolo, comunicación, linguaxe formal, lóxica, xuízo lóxico, razoamento, demostración, discurso, elocuencia, orador, retórica,

exordio, inventio, dispositio, argumentación, elocutio, compositio, actio, falacia, debate, negociación, persuasión e concepto universal, entre outros. CCL

- Utiliza conceptos con sentido filosófico e aplícaos ao contexto empresarial: principios, saber, orde lóxica, finalidade, demostración, razoamento, indución, dedución, argumentación, sentido, significado, creatividade, diálogo, obxectivo/subxectivo, emocións, globalidade e valor, entre outros.CSIEE
- Formula correctamente os interrogantes filosóficos radicais que deben estar na base da creación dun proxecto, tanto vital como laboral, como "que son?", "que fago?", "por que?", "para que?", "cal é o meu obxectivo?", "cal é o seu sentido, a súa razón de ser?", etc., e saber argumentar a defensa das respostas.CSIEE,CSC
- Deseña un proxecto vital ou empresarial, sobre a base da filosofía, valorando a íntima relación entre os pensamentos e as accións, entre a razón e as emocións, a través do diálogo, da argumentación e a linguaxe filosófica.CSIEE
- Coñece e utiliza as ferramentas da argumentación e o diálogo na resolución de dilemas e conflitos dentro dun grupo humano.CSC
- Valora a posibilidade de crear tarefas innovadoras, valorando a función e a importancia das persoas emprendedoras e innovadoras para a construción e o avance dunha cultura, e a transformación da realidade.CSIEE
- Realiza un decálogo de valores éticos que deben rexer no mundo laboral e de cara á sociedade e á natureza.CSC
- Valora e diserta sobre a importancia do traballo para desenvolvernos como seres humanos, para o avance dunha cultura e para transformar a realidade.CSC
- Comprende e valora a importancia da razón crítica para o avance dun proxecto persoal e colectivo.CSC

5.B.6- Estándares de aprendizaxe avaliáveis Psicología de 2º de bacharelato

Bloque 1. A psicología como ciencia

- Explica e constrúe un marco de referencia global da psicología, desde as súas orixes en Grecia (nas filosofías de Platón e Aristóteles), ata o seu recoñecemento como saber independente da man de Wundt, Watson, James e Freud, definindo as acepcións do termo psicología ao longo da súa evolución, desde o etimolóxico, como "ciencia da alma", aos achegados polas correntes actuais: Condutismo, cognitivismo, psicanálise, humanismo ou Gestalt.CAA
 - Recoñece e valora as cuestións e os problemas que investiga a psicología desde os seus inicios, distinguindo a súa perspectiva das proporcionadas por outros saberes.CMCCT
- Explica e estima a importancia dos obxectivos que caracterizan a psicología: describir, explicar, predicir e modificar.CMCCT
- Distingue e relaciona as facetas teórica e práctica da psicología, e identifica as ramas en que se desenvolven (clínica e da saúde, da arte, das actividades físico-deportivas, da educación, forense, da intervención social, ambiental, etc.), investigando e valorando a súa aplicación nos

ámbitos de atención na comunidade, como na familia e na infancia, na terceira idade, en minusvalías, muller, xuventude, minorías sociais e inmigrantes, cooperación para o desenvolvemento, etc.CSC

- Describe e aprecia a utilidade das técnicas e das metodoloxías de investigación psicolóxica, explicando as características de cada unha, como son os métodos comprensivos (introspección, fenomenoloxía, hermenéutica, test, entrevista persoal, dinámica de grupos, etc.) e os seus obxectivos (observación, descrición, experimentación, explicación, estudos de casos, etc.).CAA
- Explica e reconece a importancia das achegas que a psicolóxica realizou na comprensión dos fenómenos humanos, identificando os problemas específicos dos que se ocupa e as conclusións achegadas.CCEC
- Utiliza a súa capacidade de aprender a aprender, realizando os seus propios mapas conceptuais, utilizando medios informáticos, acerca das seguintes teorías: psicanálise, condutismo, teoría cognitiva, Gestalt, humanismo e psicobioloxía.CAA
- Analiza e valora criticamente textos sobre os problemas, as funcións e as aplicacións da Psicoloxía de autores como W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. James e B. F. Skinner, entre outros.CCL
- Utiliza a súa iniciativa para expor as súas conclusións argumentadamente, mediante presentacións gráficas, en medios audiovisuais.CD,CSIEE

Bloque 2. Fundamentos biolóxicos da conduta

- Identifica, contrasta e valora a nivel anatómico diferentes tipos de encéfalos animais en comparación co humano, valéndose de medios documentais. CMCCT
- Investiga a través de internet a filoxénese humana e a evolución do cerebro, explicando e apreciando a relación directa que mantén co desenvolvemento da conduta humana.CD
- Realiza unha presentación, con medios informáticos, en colaboración grupal, sobre a morfoloxía neuronal e a sinapse, describindo o proceso de transmisión sináptica e os factores que a determinan, o impulso nervioso e os neurotransmisores.CD
- Investiga e explica a organización das áreas cerebrais e as súas funcións, e localiza nun debuxo as devanditas áreas.CMCCT
- Describe e compara as técnicas científicas de investigación do cerebro: anxiogramas, EEG, TAC, TEP, IRM, intervencións directas e estudo de casos.CMCCT
- Analiza e aprecia o impulso que estas técnicas de investigación cerebral lle deron ao coñecemento do comportamento humano e á solución dalgunhas patoloxías.CSC
- Explica a influencia dos compoñentes xenéticos que interveñen na conduta, e investiga e valora se estes teñen efectos distintivos entre a conduta feminina e a masculina.CMCCT
- Relaciona e aprecia a importancia das alteracións xenéticas coas doenzas que producen modificacións e anomalías na conduta, utilizando o vocabulario técnico preciso: mutación, trisomía, monosomía, deleción, etc.CCL
- Localiza e selecciona información en internet acerca de distintos tipos de doenzas causadas por alteracións xenéticas, tales como a síndrome de Down, a síndrome de Turner, a síndrome

do miaño de gato ou a síndrome de Klinefelter, entre outras.CD,CMCCT

- Realiza, en colaboración grupal, un mapa conceptual do sistema endócrino, apreciando a súa influencia na conduta humana e os seus trastornos, por exemplo: hipófise e depresión, tiroide e ansiedade, paratiroide e astenia, suprarrenais e delirios, páncreas e depresión, sexuais e climaterio, etc.CMCCT,CSIEE
- Investiga as diferenzas endocrinolóxicas entre homes e mulleres, e os seus efectos na conduta, valorando o coñecemento destas diferenzas como un instrumento que permite un entendemento e unha comprensión mellores entre as persoas de diferente sexo.CSC

Bloque 3. Os procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria

- Distingue e relaciona os elementos que interveñen no fenómeno da percepción (estímulo, sentido, sensación e limiares de percepción), recoñecéndoo dentro das fases do proceso perceptivo (excitación, transdución, transmisión e recepción).CMCCT
- Compara e valora as achegas das principais teorías acerca da percepción: asociacionismo, Gestalt, cognitivismo e neuropsicoloxía.CAA,CCEC
- Elabora unha presentación con medios audiovisuais e en colaboración grupal, desenvolvendo a súa iniciativa persoal e as leis gestálticas da percepción, valorando a súa achega conceptual e identificando exemplos concretos de como actúan (por exemplo, a través de obras pictóricas ou fotografías).CSIEE
- Procura e selecciona información, utilizando páxinas web, acerca dalgúns tipos de ilusións ópticas, diferenciándoas dos trastornos perceptivos como as alucinacións e a agnosia.CD
- PSB3.1.5. Comenta e aprecia algúns fenómenos perceptivos, como a constancia perceptiva, a percepción subliminar e extrasensorial, o membro fantasma e a percepción por estimulación eléctrica do cerebro (por exemplo, o ollo de Dobelle) entre outros, e expón as súas conclusións a través de soportes de presentación informáticos.CD
- Discirne e elabora conclusións, en colaboración grupal, sobre a influencia dos factores individuais (motivación, actitudes e intereses) e sociais (cultura e hábitat) no fenómeno da percepción, utilizando, por exemplo, os experimentos sobre prexuízos realizados por Allport e Kramer.CSC
- Relaciona os conceptos de atención e concentración como puntos de partida da memoria, distinguindo os tipos de atención e os tipos de alteración que poden sufrir.CCL
- Utiliza a súa iniciativa persoal para deseñar e elaborar, con medios informáticos, un cadro comparativo sobre diferentes tipos de memoria (sensorial, MCP e MLP), analizando a correspondencia entre elas e valorando a utilidade que teñen na aprendizaxe humana.CSIEE
- Procura e selecciona información en páxinas web e libros especializados, acerca das principais causas do esquecemento, tales como as fisiolóxicas, as producidas por lesións, por represión, por falta de procesamento, por contexto inadecuado, etc., e elabora conclusións.CAA,CD
- Analiza e valora a importancia dalgúns dos efectos producidos na memoria por desuso, interferencia, falta de motivación, etc., e expón as súas consecuencias de xeito argumentado.CCL
- Exemplifica, a través de medios audiovisuais, algunhas distorsións ou alteracións da

memoria, como a amnesia, a hipermnésia, a paramnésia e os falsos recordos, desenvolvendo a súa capacidade emprendedora.CD

Bloque 4. Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento

- Utiliza a súa iniciativa persoal para confeccionar, utilizando medios informáticos, un cadro comparativo das teorías da aprendizaxe: condicionamento clásico (Pavlov e Watson); aprendizaxe por ensaio-erro (Thorndike); condicionamento instrumental (Skinner); teoría cognitiva (Piaget); Gestalt (Khöler); aprendizaxe social ou vicaria (Bandura), etc.CSIEE
- Analiza e aprecia os resultados da aplicación das técnicas de condicionamento na publicidade, mediante a localización destas últimas en exemplos de casos concretos, utilizados nos medios de comunicación audiovisual.CCECCD
- Describe e valora a importancia dos factores que inflúen na aprendizaxe, como por exemplo os coñecementos previos adquiridos, as capacidades, a personalidade, os estilos cognitivos, a motivación, as actitudes e os valores.CCL
- Elabora mapas conceptuais dalgúns das actuais teorías sobre a intelixencia, valorando as achegas que no seu estudo tivo cada unha delas, como por exemplo a teoría factorial de Spearman, a multifactorial de Thurstone e as de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc.CAA
- Utiliza a súa iniciativa persoal para elaborar un esquema explicativo sobre as fases do desenvolvemento da intelixencia segundo J. Piaget, valorando a importancia das influencias xenéticas e do medio neste proceso.CSIEE
- Investiga, en páxinas de internet, o que é o CI e a escala de Stanford-Binet, que clasifica estes valores desde a deficiencia profunda ata a superdotación, apreciando a obxectividade real dos seus resultados e examinando criticamente algunhas técnicas de medición da intelixencia.CD
- Analiza o que é o pensamento, apreciando a validez tanto do razoamento como da creatividade na resolución de problemas e na toma de decisións.CCEC
- Valora a importancia das teorías de Gardner e Goleman, realizando un esquema das competencias da intelixencia emocional e a súa importancia no éxito persoal e profesional.CAA
- Avalía, en traballo grupal, as vertentes positivas e negativas das aplicacións da intelixencia artificial, así como os perigos que pode representar pola súa capacidade para o control do ser humano, invadindo a súa intimidade e a súa liberdade.CMCCT,CSIEE

Bloque 5. A construción do ser humano. Motivación, personalidade e afectividade.

- Utiliza e selecciona información acerca das teorías da motivación (homeostática; das necesidades; do incentivo; cognitivas; psicanalíticas; humanistas), utilizando mapas conceptuais, e elabora conclusións.CAA
- Recorre á súa iniciativa para realizar unha presentación, con medios informáticos, acerca das causas da frustración, partindo da clasificación dos conflitos de Lewin e valorando as respostas alternativas a esta, como a agresión, o logro indirecto, a evasión, a depresión ou a súa aceptación (tolerancia á frustración).CSIEE

- . Argumenta, en colaboración grupal, sobre a importancia da motivación no ámbito laboral e educativo, analizando a relación entre motivación e consecución de logros.CSIEE
- Describe, establecendo semellanzas e diferenzas, as teorías da personalidade, como as provenientes da psicanálise, o humanismo, as tipoloxías, o cognitivismo e o condutismo, valorando as achegas que cada unha delas realizou no coñecemento da natureza humana.CAA
- Recorre á súa iniciativa persoal para realizar unha presentación, a través de medios audiovisuais, sobre as fases do desenvolvemento da personalidade, por exemplo segundo a teoría psicanalista, e elaborar conclusións sobre os cambios que se producen en cada unha delas.CSIEE
- Analiza, valorando criticamente, as limitacións dalgúns métodos e estratexias para a avaliación da personalidade, como son as probas proxectivas (test de Rorschach, TAT, test da frustración de Rosenzweig, etc.), as probas non proxectivas (16 FP, NEO-PI-R e MMPI) e as técnicas fisiolóxicas (tomografías, etc.).CMCCT
- Diserta sobre a complexa relación entre a función da conciencia e os procesos inconscientes, analizando algúns fenómenos inconscientes, como os soños ou a hipnose.CCL
- Investiga, en traballo grupal, sobre os estados alterados de conciencia provocados polas drogas, valorando criticamente a súa influencia nas alteracións da personalidade, e presenta as súas conclusións de maneira argumentada.CSC
- Indaga sobre a relación entre identidade e autoestima, valorando criticamente a importancia do concepto de si mesmo/a e as repercusións que iso ten no desenvolvemento persoal e vital.CSIEE
- Describe perspectivas e modelos de estudo da psicopatoloxía, e reflexiona sobre os métodos utilizados por cada unha delas.CMCCT
- Utiliza a súa iniciativa persoal para realizar un cadro esquemático, en colaboración grupal e utilizando medios informáticos, acerca das características relativas a algúns tipos de trastornos, por exemplo os asociados ás necesidades biolóxicas e ás adicións (sexuais, alimentarias, drogodependencias, etc.), ás emocións (ansiedade e depresión), a elementos corporais (psicosomáticos, somatomorfos e dissociativos), á personalidade (esquizoide, paranoide, limítrofe, dependente, narcisista, antisocial, etc.), ao desenvolvemento evolutivo (autismo, atraso mental, déficit de atención e hiperactividade, da aprendizaxe, asociados á vellez), etc.CAA
 - Explica os tipos de afectos (sentimento, emoción e paixón), especificando os seus determinantes hereditarios e aprendidos, e analizando a relación entre emoción e cognición.CCL
 - Describe as emocións primarias (medo, noxo, alegría, tristura, ira, sorpresa, etc.) e secundarias (ansiedade, hostilidade, humor, felicidade, amor, etc.), distinguíndoas das emocións autoconscientes (culpa, vergoña, orgullo, etc.).CCL
 - Realiza un cadro comparativo sobre as teorías sobre a emoción, por exemplo como experiencia, como comportamento ou como suceso fisiolóxico, valorando a importancia da psicoafectividade no equilibrio da persoa.CSC

- Investiga, a través de internet, algúns trastornos emocionais (indiferenza emocional, dependencia afectiva, trastorno maniaco-depresivo, descontrol emotivo, etc.) e problemas emocionais (medo, fobias, ansiedade, estrés, depresión, etc.), exemplificando a través dalgún soporte audiovisual, e elabora as súas conclusións.CD
- Identifica e aprecia a importancia que, no desenvolvemento e na maduración da persoa, teñen a afectividade e a sexualidade, como dimensións esenciais do ser humano, e describe os aspectos fundamentais da psicoloxía da sexualidade: fisioloxía da resposta sexual, conduta sexual, etc.CSC
- Diserta sobre a importancia da linguaxe verbal e non verbal como medios de comunicación emocional na nosa vida cotiá, e expón de xeito claro e argumentado as súas conclusións.CCL

Bloque 6. Psicoloxía social e das organizacións

- Analiza e valora as diferenzas culturais e o seu impacto no comportamento das persoas ao exercer a súa influencia nos esquemas cognitivos, a personalidade e a vida afectiva do ser humano.CSC
- Realiza unha presentación, colaborando en grupo e utilizando mediosinformáticos, sobre o proceso de socialización humana e a influencia dos grupos, os papeis e os status sociais no desenvolvemento da persoa.CD
- Investiga acerca da orixe social das actitudes persoais, valorando a súa utilidade para a predición da conduta humana e a súa influencia en condutas de violencia escolar, laboral, doméstica e de xénero, entre outras.CSC
- Procura e selecciona información en internet acerca das características da conduta do individuo inmerso na masa, tales como impulsividade, intolerancia, inconsciencia, falta de perseveranza, volubidade e falta de capacidade crítica, entre outras.CD
- Utiliza e selecciona información acerca do estudo psicolóxico das masas, realizado por Gustav Le Bon, e elabora conclusións acerca do poder da persuasión, o contaxio de sentimentos e emocións que se produce nas masas e os seus efectos na perda temporal da personalidade individual e consciente da persoa.CSC
- Indaga na psicoloxía de Erikson e destaca algunhas das causas psicolóxicas explicativas que sinala acerca dos actos terroristas ou do pensamento radical e irracional que se pon de manifesto en seguidores/as de equipos deportivos, artistas, grupos políticos, relixiosos, etc.CSC
- Elabora conclusións, en colaboración grupal, e formula pautas de conduta preventivas co fin de evitar que as persoas se convertan en parte da masa, perdendo o control da súa conduta, dos seus pensamentos e dos seus sentimentos.CSC
- Comenta e aprecia a importancia da aplicación da psicoloxía no mundo laboral, en temas tales como os aspectos psicolóxicos que inflúen na produtividade e no desenvolvemento empresarial, a importancia dos métodos e das técnicas psicolóxicas para a selección de persoal segundo os perfís laborais e a resolución de conflitos, etc.CSIEE
- Procura e selecciona información sobre recursos humanos: selección de persoal

e desenvolvemento de programas profesionais favorecedores da integración do persoal traballador na empresa, e a súa evolución persoal e profesional.CSIEE

- Describe a importancia dos factores psicolóxicos que inflúen no desenvolvemento laboral, como a adaptación, a innovación, o traballo colaborador, a xestión de coñecementos, a creatividade e a autoestima, identificando factores fundamentais, como a proposición de retos, a motivación, o fomento da participación, a autonomía e a xeración de ambientes creativos, mediante exemplos de casos concretos e reflexionando criticamente sobre a súa aplicación en diversos ámbitos de traballo.CCL
- Investiga, en páxinas de internet, acerca dos principais riscos da saúde laboral, como son o estrés, a ansiedade, o mobbing e a síndrome de Burnout.CD

5.B.7.- Estándares de aprendizaxe avaliáveis Historia da Filosofía de 2º de bacharelato

Bloque A.- Contidos transversais

Comprende o sentido global dos textos máis salientables dos/das autores/as estudados/as, recoñecendo a orde lóxica da argumentación e as formulacións que se defenden, e é quen de transferir os coñecementos a outros/as autores/as ou problemas.CCL

Analiza as ideas do texto, identificando a conclusión e os conceptos e as ideas relevantes, e recoñece a súa estrutura e a orde lóxica das súas ideas.CAA,CCL

Argumenta a explicación das ideas presentes no texto, en relación coa filosofía do/da autor/a e os contidos estudados.CAA,CCL

Argumenta as súas propias opinións con claridade e coherencia, tanto oralmente como por escrito.CCL,CSIE

.Utiliza o diálogo racional na defensa das súas opinións, e valora a diversidade de ideas e, á vez, apoiándose nos aspectos comúns.CSC

Sintetiza correctamente a filosofía de cada autor/a, mediante resumos dos seus contidos fundamentais, e clasifícaos nos núcleos temáticos que atravesan a historia da filosofía: realidade, coñecemento, ser humano, ética e política.CAA

Elabora listaxes de vocabulario de conceptos, comprende o seu significado, organízalos en esquemas ou mapas conceptuais, táboas cronolóxicas e outros procedementos útiles para a comprensión da filosofía do autor, e aplícaos con rigor.CAA,CCL

Selecciona información de distintas fontes, bibliográficas e de internet, e recoñece as fontes fiables.CD

Realiza redaccións ou disertacións, traballos de investigación e proxectos que impliquen un esforzo creativo e unha valoración persoal dos problemas filosóficos formulados na historia da filosofía.CSIEE

Utiliza as ferramentas informáticas e da web 2.0. (wikis, blogs, redes sociais, procesador de textos, presentación de diapositivas ou recursos multimedia, etc.) para o desenvolvemento dos traballos.CD

Realiza procuras avanzadas en internet sobre os contidos da investigación, e decide os conceptos adecuados.CD

Colabora en traballos colectivos de investigación sobre os contidos estudados utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.CD

Bloque 1.- A filosofía na Grecia antiga

Utiliza conceptos de Platón como idea, mundo sensible, mundo intelixible, ben, razón, doxa, episteme, universal, absoluto, dualismo, reminiscencia, transmigración, mímese, methexe, virtude e xustiza, entre outros, e aplícaos con rigor.CCL

Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude.CCL

Distingue as respostas da corrente presocrática en relación á orixe do Cosmos, os conceptos fundamentais da dialéctica de Sócrates e o convencionalismo democrático e o relativismo moral dos sofistas, identificando os problemas da filosofía antiga, e relacionando esas respostas coas solucións achegadas por Platón.CAA

Respecta o esforzo da filosofía de Platón por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Grecia antiga, valorando positivamente o diálogo como método filosófico, o nacemento das utopías sociais, o sentido do gobernante-filósofo ou a súa defensa da inclusión das mulleres na educación.CSC

Utiliza con rigor conceptos do marco do pensamento de Aristóteles, como substancia, ciencia, metafísica, materia, forma, potencia, acto, causa, efecto, teleoloxía, lugar natural, indución, dedución, abstracción, alma, monismo, felicidade e virtude, entre outros.CCL

Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Aristóteles, examinando a súa concepción da metafísica e da física, o coñecemento, a ética eudemonística e a política, en comparación coas teorías de Platón.CCL

Describe as respostas da física de Demócrito, identificando os problemas da filosofía antiga, e relaciona esas respostas coas solucións achagadas por Aristóteles.CAA

Estima e razoa o esforzo da filosofía de Aristóteles por contribuír ao desenvolvemento do pensamento occidental, valorando positivamente a formulación científica das cuestións.CMCCT

Describe as respostas das doutrinas éticas helenísticas, e identifica algúns dos grandes logros da ciencia alexandrina.CMCCT

Bloque 2. -A filosofía medieval

Explica o encontro da filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes, a través das teses centrais do pensamento de Agostiño de Hipona.CCE

Define conceptos de Tomé de Aquino, como razón, fe, verdade, deus, esencia, existencia, creación, inmortalidade, lei natural, lei positiva e precepto, entre outros, e aplícaos con rigor.CCL

Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Tomé de Aquino, distinguindo a relación entre fe e razón, as vías de demostración da existencia de Deus, e a lei moral, en comparación coas teorías da filosofía Antiga.CCL

Discrimina as respostas do agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, identificando os problemas da filosofía medieval, en relación coas solucións achegadas por Tomé de Aquino.CAA

Valora o esforzo da filosofía de Tomé de Aquino por contribuír ao desenvolvemento das ideas e os ao cambios sociais da Idade Media, xulgando positivamente a universalidade da lei moral.CSC

Coñece as teses centrais do nominalismo de Guillerme de Ockham e a súa importancia para a entrada na modernidade.CCEC

Bloque 3. -A filosofía na Modernidade

- Comprende a importancia intelectual do xiro do pensamento científico que se deu no Renacemento, e describe as respostas da filosofía humanista sobre a natureza humana.CMCCT
- Explica as ideas ético-políticas fundamentais de N. Maquiavelo e compáraas cos sistemas ético-políticos anteriores.CSC
- Identifica conceptos de Descartes como razón, certeza, método, dúbida, hipótese, "cogito", idea, substancia e subxectivismo, entre outros, e aplícaos con rigor.CCL
- Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Descartes, analizando o método e a relación entre coñecemento e realidade a partir do "cogito" e o dualismo no ser humano, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval.CCL
- Identifica os problemas da filosofía moderna e relaciónaos coas solucións aportadas por Descartes.CCEC
- Estima e razoa o esforzo da filosofía de Descartes por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a universalidade da razón cartesiana.CSC
- Utiliza conceptos de Hume como escepticismo, crítica, experiencia, percepción, inmanencia, asociación, impresións, ideas, hábito, contradición, causa, crenza, sentimento, mérito, utilidade, felicidade, contrato social, liberdade e deber, entre outros, e úsaos con rigor.CCL
- Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Hume, distinguindo os principios e os elementos do coñecemento respecto á verdade, a crítica á causalidade e á substancia, e o emotivismo moral, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval, e co racionalismo moderno.CMCCT
- Coñece e explica as ideas centrais do liberalismo político de Locke, identificando os problemas da filosofía moderna, e relaciónaos coas solucións aportadas por Hume.CSC
- Valora o esforzo da filosofía de Hume por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, xulgando positivamente a procura da felicidade colectiva.CSC
- Comprende os ideais que impulsaron os ilustrados franceses, e explica o sentido e transcendencia do pensamento de Rousseau, a súa crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral.CSC
- Aplica conceptos de Kant como sensibilidade, entendemento, razón, crítica, transcendental, ciencia, innato, xuízo, a priori, a posteriori, facultade, intuición, categoría, ilusión transcendental, idea, lei, fenómeno, nómeno, vontade, deber, imperativo categórico, autonomía, postulado, liberdade, dignidade, persoa, paz e pacto, entre outros, e utilízalos con rigor.CAA
- Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Kant, analizando as facultades e os límites do coñecemento, a lei moral e a paz perpetua, comparándooas coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.CCL
- Describe a teoría política de Rousseau, identificando os problemas da filosofía moderna e relacionándooas coas solucións achegadas por Kant.CCL
- Respecta e razoa o esforzo da filosofía de Kant por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a dignidade e a procura da paz entre as nacións CSC

Bloque 4.- A filosofía contemporánea

- Identifica conceptos de Marx como dialéctica, materialismo histórico, praxe, alienación, infraestructura, supe-

restrutura, forzas produtivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalor e humanismo, entre outros, e utilízaos con rigor.CSC

Coñece e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Marx, examinando o materialismo histórico e a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e expón a súa visión humanista do individuo.CCL

Identifica os problemas da filosofía contemporánea en relación coas solucións achegadas por Marx.CSC

Valora o esforzo da filosofía de Marx por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, xulgando positivamente a defensa da igualdade social.CSC

Define conceptos de Nietzsche como crítica, traxedia, intuición, metáfora, convención, perspectiva, xenealoxía, transvaloración, nihilismo, superhome, vontade de poder, e eterno retorno, entre outros, e aplícaos con rigor.CCL

Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Nietzsche, considerando a crítica á metafísica, á moral e á ciencia, a verdade como metáfora, e a afirmación do superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, en comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea.CCL

Distingue as respostas de Schopenhauer na súa afirmación da vontade e identifica os problemas da filosofía contemporánea, en relación coas solucións achegadas por Nietzsche.CCEC

Estima o esforzo da filosofía de Nietzsche por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora a defensa da verdade e da liberdade.CSC

Utiliza conceptos de Ortega y Gasset e aplícaos con rigor, como obxectivismo, ciencia, europeización, filosofía, mundo, circunstancia, perspectiva, razón vital, raciovitalismo, vida, categoría, liberdade, idea, crenza, historia, razón histórica, xeración, home-masa e home selecto, entre outros.CCL

Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía e da análise social de Ortega y Gasset, en relación con posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, entre outras.CCL

Respecta o esforzo da filosofía de Ortega y Gasset por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais e culturais da Idade Contemporánea española, e valora o seu compromiso coa defensa da cultura e da democracia.CSC

Identifica conceptos de Habermas, como coñecemento, interese, consenso, verdade, enunciado, comunicación, desigualdade, ou mundo da vida, e conceptos da filosofía posmoderna, como deconstrución, diferenza, cultura, texto, arte, e comunicación, entre outros, aplicándoos con rigor.CSC

Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías da filosofía de Habermas, distinguindo os intereses do coñecemento e a acción comunicativa, e as teorías fundamentais da posmodernidade, analizando a deconstrución da modernidade desde a multiplicidade da sociedade da comunicación.CCL

Identifica as respostas da filosofía crítica da escola de Frankfurt e reflexiona sobre elas, identificando os problemas da filosofía contemporánea.CAA

Estima o esforzo da filosofía de Habermas e do pensamento posmoderno por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora o seu esforzo na defensa do diálogo racional e o respecto á diferenza.CSC

Coñece as teses características do pensamento posmoderno, como a crítica á razón ilustrada, á idea de pro-

greso, ao pensamento totalizador e á trivialización da existencia, o crepúsculo do deber, ou a perda do suxeito fronte á cultura de masas, entre outras.CSC

Explica e argumenta sobre as principais teses dos filósofos posmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e reflexiona sobre a súa vixencia.CAA,CCL

5.1.- Temporalización

TEMPORALIZACIÓN 1º ESO

Tendo en conta que tan so dispoñemos dunha sesión á semana o número de sesións dedicadas a cada unidade serán as seguintes:

1º trimestre: Bloque 1, 10 sesións por cada bloque

2º trimestre: Bloque 2, 10 sesións por cada bloque

3º trimestre: Bloque 3, 10 sesións por cada bloque

TEMPORALIZACIÓN 2º ESO

Tendo en conta que tan so dispoñemos dunha sesión á semana o número de sesións dedicadas a cada unidade serán as seguintes:

1º trimestre: Bloque 1, 10 sesións por cada bloque

2º trimestre: Bloque 2, 10 sesións por cada bloque

3º trimestre: Bloque 3, 10 sesións por cada bloque

TEMPORALIZACIÓN 3º ESO

Tendo en conta que tan so dispoñemos dunha sesión á semana o número de sesións dedicadas a cada unidade serán as seguintes:

1º trimestre: Bloque 1, 10 sesións

2º trimestre: Bloque 2, 10 sesións

3º trimestre: Bloque 3, 10 sesións

TEMPORALIZACIÓN 4º ESO

Tendo en conta que tan so dispoñemos dunha sesión á semana o número de sesións dedicadas a cada unidade serán as seguintes:

1º trimestre: Bloque 1, 10 sesións por cada bloque

2º trimestre: Bloque 2, 10 sesións por cada bloque

3º trimestre: Bloque 3, 10 sesións por cada bloque

TEMPORALIZACIÓN 1º BACH

1º trimestre: Bloque 1 e Bloque 2, 15 sesións por cada bloque

2º trimestre: Bloque 3 e Bloque 4, 15 sesións por cada bloque

3º trimestre: Bloque 5 e Bloque 6, 15 sesións por cada bloque

TEMPORALIZACIÓN PSICOLOXÍA DE 2º DE BACH

1º trimestre: Unidades 1 e 2, 15 sesións por unidade

2º trimestre: Unidades 3 e 4, 15 sesións por unidade

3º trimestre: Unidades 5 e 6, 15 sesións por unidade

TEMPORALIZACIÓN HISTORIA DA FILOSOFÍA 2º BACHARELATO

1º trimestre: Filosofía antiga e medieval

2º trimestre: Filosofía moderna

3º trimestre: Filosofía contemporánea

5.1. Mínimos esixibles para superar a materia

1º de ESO

Para a orientación do alumnado e clarificación dos criterios e procedementos de avaliación se establece unha relación de contidos materiais mínimos sobre os que versará a aplicación dos contidos procedimentais, así como os procedementos de avaliación que se teñen sinalado, en particular as probas escritas que polo seu carácter obxectivo constitúen un elemento de xuízo esencial.

Unidade 1.- A dignidade da persoa

O concepto e as características de persoa

A personalidade e os seus factores

A importancia do binomio razón-liberdade na personalidade

A persoa como proxecto vital

Unidade 2.- A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais

Os valores éticos como guías das relacións interpersoais

A importancia do proceso de socialización para a configuración da persoalidade

Vida privada/vida pública: os límites da liberdade

Valores e virtudes éticos nas relacións interpersoais

Unidade 3.- A reflexión ética, os valores éticos e a a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)

Diferenzas entre ética e moral: a importancia da reflexión ética

Os valores e as normas éticas

A DUDH: os dereitos da muller e os dereitos da infancia

Organizacións que traballan polos DDHH: institucións internacionais e ONGG

2º de ESO

Para a orientación do alumnado e clarificación dos criterios e procedementos de avaliación se establece unha relación de contidos materiais mínimos sobre os que versará a aplicación dos contidos procedimentais, así como os procedementos de avaliación que se teñen sinalado, en particular as probas escritas que polo seu carácter obxectivo constitúen un elemento de xuízo esencial.

Bloque 1.- Os grandes pensadores e a reflexión moral

Conceptos de persoa achegados pola filosofía

A visión kantiana: autonomía e dignidade

A noción aristotélica de virtude

Bloque 2.- Ética, Dereito e Política

Diferenzas entre ética, dereito e moral

Especificidade das normas éticas

Hedonismo, Eudamonismo e Utilitarismo

Bloque 3.- O concepto de xustiza

Ética, política e xustiza en Aristóteles

Valores éticos e valores cívicos

3º de ESO

Para a orientación do alumnado e clarificación dos criterios e procedementos de avaliación se establece unha relación de contidos materiais mínimos sobre os que versará a aplicación dos contidos procedimentais, así como os procedementos de avaliación que se teñen sinalado, en particular as probas escritas que polo seu carácter obxectivo constitúen un elemento de xuízo esencial.

Bloque 1.- A xustiza e a política

A democracia e o Estado de Dereito como garante dos DDHH

A participación cidadá

A Constitución española e o Estatuto de Autonomía de Galicia

A Unión Europea

Bloque 2.- Os valores éticos, a DUDH e outros tratados internacionais sobre DDHH

Relación entre Ética e Dereito

Legalidade e lexitimidade

Elaboración da DUDH e creación da ONU

Problemas aos que se enfrenta o exercicio práctico da DUDH

Bloque 3.- Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía

Necesidade de criterios éticos na investigación científica

A revolución dixital

A conciencia ecolóxica e o desenvolvemento sostible

Os riscos das novas tecnoloxías

4º de ESO

Para a orientación do alumnado e clarificación dos criterios e procedementos de avaliación se establece unha relación de contidos materiais mínimos sobre os que versará a aplicación dos contidos procedimentais, así como os procedementos de avaliación que se teñen sinalado, en particular as probas escritas que polo seu carácter obxectivo constitúen un elemento de xuízo esencial.

Bloque 1.- A dignidade da persoa: o Estado de Dereito e a sociedade globalizada

Razón, conciencia e liberdade

Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar

Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais

Bloque 2.- As teorías éticas e a ética aplicada

Éticas formais e éticas materiais

Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc

Bloque 3.- As leis e os dereitos humanos: cara onde camiñamos?

Perigos dunha globalización sen valores éticos

Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais.

Compromiso coa paz e a solidariedade coas vítimas da violencia

Mínimos esixibles para superar a materia de 1º de bacharelato

Para a orientación do alumnado e clarificación dos criterios e procedementos de avaliación se establece unha relación de contidos materiais mínimos sobre os que versará a aplicación dos contidos procedimentais, así como os procedementos de avaliación que se teñen sinalado, en particular as probas escritas que polo seu carácter obxectivo constitúen un elemento de xuízo esencial.

TEMA 1: O SABER FILOSÓFICO

A Filosofía. O seu sentido, a súa necesidade e a súa historia.

O saber racional. A explicación pre-racional: mito e maxia. A explicación racional: a razón e os sentidos.

Filosofía, ciencia e relixión

Funcións e vixencia da Filosofía.

As disciplinas teórico-prácticas do saber filosófico.

O saber filosófico a través da súa historia. Características da Filosofía.

TEMA 2: O COÑECEMENTO (textos breves de Descartes, Hume, Kant, Nietzsche, Ortega y Gasset, Habermas, Popper, Kuhn)

A teoría do coñecemento.

Graos e ferramentas do coñecer: razón, entendemento, sensibilidade.

A abstracción.

Os problemas implicados no coñecer: as súas posibilidades, os seus límites, os intereses, o irracional.

O problema filosófico do coñecemento.

Alguns modelos filosóficos de explicación do coñecemento e o acceso á verdade.

A filosofía kantiana como síntese de racionalismo e empirismo

Retórica, argumentación e lóxica: a comunicación dende a filosofía.

A argumentación e as falacias.

TEMA 3: A REALIDADE (analizar textos de Platón, Aristóteles, Tomé de Aquino, Descartes, Marx, Nietzsche)

A metafísica como explicación teórica da realidade.

A pregunta polo ser como punto de partida da Filosofía. Platón vs. Aristóteles.

A interrogación metafísica sobre a verdadeira realidade: o problema da aparencia e a realidade.

As cosmovisións científicas sobre o universo. A filosofía da Natureza como admiración filosófica pola Natureza.

O paradigma cualitativo organicista: O universo aristotélico.

O Universo máquina: a visión mecanicista na Modernidade. Supostos epistemolóxicos do modelo heliocéntrico: A busca das leis universais dun Universo infinito. Determinismo, regularidade, conservación, economía e continuidade.

A visión contemporánea do Universo.

Deus, o problema do mal e o ateísmo

TEMA 4: O SER HUMANO DESDE A FILOSOFÍA

A reflexión filosófica sobre o ser humano e o sentido da existencia: A antropoloxía filosófica.

As implicacións filosóficas da evolución. Filosofía e Bioloxía.

A dialéctica natureza-cultura no proceso de antropoxénese e de construción da identidade propia humana.

Algunhas claves sobre o sentido da existencia humana.

O pensamento medieval: creación á imaxe divina, nova concepción do corpo e a alma, da morte, da liberdade.

O Renacemento: antropocentrismo e humanismo.

A Modernidade e o século XIX: razón, emocións e liberdade.

O ser humano na filosofía contemporánea.

A reflexión filosófica sobre o corpo.

As distintas teorías filosóficas sobre a relación mente-corpo

TEMA 5. A RACIONALIDADE PRÁCTICA: ÉTICA E POLÍTICA (ler e comprender textos de Platón, Maquiavelo, Locke, Montesquieu, Rousseau, Hobbes, Kant, John Stuart Mill, Popper ou Habermas)

Racionalidade teórica e práctica.

A orixe da Ética occidental: Sócrates vs. Sofistas.
A Ética como reflexión sobre a acción moral: carácter, conciencia e madurez moral.
Principais teorías sobre a moral humana.
A busca da felicidade.
A boa vontade: Kant.
A xustiza como virtude ético-política.
Relativismo e universalismo moral.
Os fundamentos filosóficos do Estado.
Principais interrogantes da Filosofía Política.
Legalidade e lexitimidade.
A Xustiza segundo Platón.
O convencionalismo nos Sofistas.
O realismo político: Maquiavelo.
O contractualismo: Hobbes, Locke, Rousseau e Montesquieu.
A paz perpetua de Kant
Os fundamentos filosóficos do capitalismo no s.XIX.
A disputa política entre Popper e a Escola de Frankfurt.

TEMA 6 : CULTURA E SOCIEDADE (analizar textos filosóficos de Platón, Schelling, Hume, Kant, Nietzsche, Walter Benjamin, Gadamer, Marcuse ou Adorno e San Agostiño, Calderón de la Barca, Pío Baroja, A. Machado, Voltaire, Goethe, Sartre, Unamuno, Borges ou Camus...)

A capacidade simbólica, a creatividade e a estética filosófica
A arte como instrumento de comprensión e expresión simbólica da realidade.
A realidade dende a arte, a literatura e a música.
As relación da arte coa ética, o coñecemento e a técnica.
Abstracción artística e pensamento metafísico. A arte como xustificación ou como crítica da realidade.
A Filosofía e a arte. Filosofía e literatura. A Filosofía e a música.
A Filosofía e a empresa

Mínimos esixibles para superar a materia de Psicoloxía de 2º de bacharelato

Bloque 1.- Psicoloxía: orixe, definición e método

- 1.1.- As orixes da psicoloxía: de Grecia ao século XX
- 1.2.- A psicoloxía científica
- 1.3.- Os obxectivos da psicoloxía
- 1.4.- Metodoloxía da investigación en psicoloxía

Bloque 2.- Os fundamentos biolóxicos da conduta

- 2.1.- O cerebro humano
- 2.2.- A neurona
- 2.3.- Que ocorre dentro do cerebro?
- 2.4.- Cerebro feminino e masculino

Bloque 3.- Procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria

- 3.1.- A construción da mente
- 3.2.- A percepción
- 3.3.- A memoria, atención e concentración

Bloque 4.- Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento

- 4.1.- A aprendizaxe

4.2.- A intelixencia

Bloque 5.- A construción do ser humano: motivación, personalidade e afectividade

5.1.- A motivación

5.2.- A personalidade

5.3.- A emoción e os afectos

5.4.- As psicopatoloxías

Bloque 6.- Psicoloxía social e das organizacións

6.1.- Cultura e socialización

6.2.- Psicoloxía de masas

6.3.- Psicoloxía no mundo laboral

Mínimos esixibles para superar a materia de Historia da Filosofía de 2º de bacharelato

Segundo as indicacións do grupo de traballo da CIUG serán os seguintes:

a) Filosofía antigo-medieval:

A orixe do cosmos na corrente presocrática.

Dialéctica socrática e relativismo dos sofistas.

Realidade e coñecemento en Platón.

Platón: antropoloxía e política.

Física e metafísica en Aristóteles.

Ética e política en Aristóteles

. O problema razón/fe na filosofía medieval.

b) Filosofía moderna:

Descartes: o problema do método e a evidencia do cogito

O liberalismo político de Locke.

Hume: crítica das ideas de sustancia e causalidade

Razón e progreso na Ilustración.

Os límites do coñecemento en Kant.

A lei moral en Kant.

c) Filosofía contemporánea:

Alienación e ideoloxía en Marx.

Nietzsche: crítica da cultura occidental.

Ortega y Gasset: a razón vital.

5.2. Procedementos e instrumentos de avaliación

Cuestionarios temáticos de “escolla múltiple” realizados na aula (un por cada avaliación).

2. **Exames orais e escritos** relativos aos contidos de cada avaliación, en forma de aplicación dunha ferramenta de traballo (comentario de texto, disertación, valoración de dilemas morais ou argumentación lóxica e retórica).

3. **Traballos de aplicación propostos na aula:** sínteses informativas, mapas conceptuais, comentarios, cuestionarios etc., de entrega obrigatoria, elaboración de esquemas, seguindo as indicacións precisas que se dean na aula.

4. **Caderno do profesor** para a observación da **actitude na aula**, valorando a asistencia e puntualidade, a compostura, o esforzo realizado, o interese e implicación nas tarefas diarias, a participación nos intercambios e intervencións orais, as exposicións de informacións específicas, as solicitudes de aclaracións, etc. A valoración destas actitudes e procedementos quedará recollida no caderno do profesor.

6.-Criterios de cualificación

6.A.- Avaliación, cualificación e promoción do alumnado en Valores Éticos dos catro cursos da ESO

A proposta de valoración numérica dos resultados da avaliación establecerase segundo as pautas seguintes:

1.- A corrección das probas escritas sobre os contidos con arreglo aos estándares de aprendizaxe e o instrumento de avaliación correspondente, suporán o 50 % da cualificación global (ata 5 puntos). Como mínimo realizarase unha proba ou exame trimestral.

2.-As Tarefas de aplicación de coñecementos con arreglo aos estándares de aprendizaxe marcados (lecturas, ensaios, proxectos de investigación, análise de documentos audiovisuais, creación audiovisual, exposicións, etc.) alcanzará o 20% da cualificación (ata 2 puntos). Poderán realizarse ate 2 por trimestre.

3.- A revisión e avaliación do caderno-diario observando a pulcritude, a realización das actividades, o levar o caderno ao día, as reflexións e as sínteses alcanzará un 20 % da cualificación (ata 2 puntos)

4.- A actitude e traballo poderá supoñer un aumento do 20% na cualificación final da materia (ata 1 punto).

Para alcanzar o nivel de suficiencia (5 puntos) nunha avaliación cómpre realizar todas as actividades obrigatorias e acadar cando menos o nivel de suficiencia (metade da puntuación) nos apartados correspondentes a cuestionarios e exames de contidos mínimos e ter realizado e entregado as actividades obrigatorias. De non obterse o nivel de suficiencia nos dous apartados sinalados a cualificación máxima que se poderá obter será de 4 puntos.

Cando se produza unha avaliación negativa as actividades de recuperación consistirán en:

a) na revisión dos contidos mínimos, realizada en clase, no caso de que non se teña acadado a cualificación suficiente nos exames, e na realización dunha nova proba que permita demostrar que se ten acadado o nivel prescrito.

b) na corrección da actitude durante a seguinte avaliación si o motivo da insuficiencia é unha valoración negativa do traballo individual ou grupal. A falta de asistencia aos exames non é recuperable, salvo en caso de xustificación documental médica (en caso de enfermidade) ou de institución oficial (no caso de non asistencia por causas non médicas). A recuperación dos exames aos que se faltou por causa xustificada farase antes da avaliación, de ser posible, ou posteriormente e fárase contar a avaliación no caderno do profesor.

Criterios de promoción

Para acadar o nivel de suficiencia final hai que ter unha media de cinco puntos nas cualificacións das tres avaliacións. Extraordinariamente e en función da boa actitude na aula poderá establecerse como nivel de suficiencia a cualificación media das tres avaliacións, sempre e cando esta sexa superior a 5 puntos.

De non acadarse o nivel de suficiencia nas avaliacións, ou no seu caso, na media das avaliacións poderase realizar un exame final da materia.

A cualificación final da materia establecerase mediante unha avaliación individual que tomará como base as cualificacións parciais das avaliación e do curso. Sobre esa base tomaranse en consideración os aspectos actitudinais, manifestados no esforzo, a participación, o interese, a implicación no traballo da aula e de grupos, o desenvolvemento das capacidades ao longo do curso, etc. Asimesmo teranse en conta as circunstancias persoais e académicas que a xunta de avaliación xulgue relevantes para a decisión de cualificación e promoción correspondente a cada alumno.

6.B.- Avaliación, cualificación e promoción do alumnado en 1º e 2º de bacharelato

Criterios de avaliación

Os criterios que se establecen a continuación están orientados a comprobar o grao de consecución, por parte do alumnado, dos estándares de aprendizaxe prescritos no currículo. Estes criterios concréntanse metodoloxicamente no desenvolvemento de sete tipos de acción diferentes desde as que se deberá observar o grao de consecución dos citados obxectivos. Agora ben, tanto o proceso de aprendizaxe como as accións nas que este se pon de manifesto, son sempre complexas; de aí que cada criterio deba ser tomado como un complemento dos outros, como unha perspectiva desde a que completar todo o proceso de avaliación da aprendizaxe

1. Comprobar a capacidade para incorporar, procesar e integrar a información, así como avaliar o grao de autonomía que se vai adquirindo ao longo do proceso de aprendizaxe
2. Comprobar o nivel de comprensión dos problemas e teorías analizadas e o grao de coñecemento, asimilación e dominio das nocións, conceptos e información adquiridos sobre eles.
3. Verificar a capacidade para identificar nas fontes e formulacións orixinais os problemas e nocións adquiridos en diferentes momentos do proceso de aprendizaxe, así como avaliar o grao de competencia lectora e doutras destrezas intelectuais básicas como a capacidade de análise (ideas principais/secundarias, supostos/conclusións), síntese (esquemas, mapas conceptuais), estruturación e distribución do discurso, etc.
4. Avaliar a capacidade para facer avances nos procesos de axuste, precisión e

flexibilización dos conceptos ao longo do proceso discursivo, así como avaliar o grao de destreza e coherencia na aplicación da capacidade argumentativa mantendo o respecto ás diferentes opinións.

5. Avaliar o grao de incorporación significativa do vocabulario técnico introducido e comprobar o nivel de precisión, exactitude e rigor no seu uso tanto oral como escrito

6. Contrastar o grao de funcionalidade e significatividade dos conceptos e teorías adquiridas en relación coa súa aplicación ao coñecemento e valoración do contorno vital así como o nivel de conciencia asumido acerca da utilidade dos saberes académicos.

7. Corroborar o grao de adquisición dunha perspectiva histórica que permita situar as ideas e acontecementos nun esquema xeral no que se integre a historia do pensamento en Occidente.

8. Comprobar a asunción responsable de un compromiso, asimilable ao establecido nas categorías profesionais, na realización das tarefas e traballos da materia no marco escolar.

Criterios de cualificación

1.- A proposta de valoración numérica dos resultados da avaliación establecerá tipo test sobre os contidos traballados na aula suporá o 30 % da cualificación global (ata 3 puntos). Realizarase un cuestionario por avaliación

2.- A corrección das probas escritas sobre os contidos e segundo as pautas seguintes: A valoración dos cuestionarios de recapitulacións con arreglo aos estándares de aprendizaxe e o instrumento de avaliación correspondente, suporán o 60 % da cualificación global (ata 5 puntos). Como mínimo realizarase unha proba ou exame trimestral. Para cada avaliación fixarase un tipo de proba baseado nunha ferramenta básica da actividade filosófica (composición, comentario ou argumentación) acompañada dunha serie de preguntas.

3.-As Tarefas de aplicación de coñecementos con arreglo aos estándares de aprendizaxe marcados (lecturas, ensaios, proxectos de investigación, análise de documentos audiovisuais, creación audiovisual, exposicións, etc.) alcanzará o 10% da cualificación (ata 1 puntos). Poderán realizarse ate 2 por trimestre.

4.- A actitude e traballo poderá supoñer un aumento do 10% na cualificación final da materia (ata 1 punto)

5.- Non se fará nota media da avaliación e esta non estará aprobada se non se acada a lo menos un 3 en cada unha das probas escritas.

Para a avaliación destes apartados terásese en conta os apercibimentos e sancións comunicadas á xefatura de estudos e as chamadas de atención ao alumno na aula recollidas no caderno do profesor así coma os cumprimentos nos prazos de entrega das actividades. A proposta dunha sanción grave, posta en coñecemento do Xefe de Estudos, como pode ser a falsificación da autoría de traballos, a copia durante un exame ou proba presencial, ou calquera falta grave contra a convivencia durante o desenvolvemento das clases, poderá dar lugar á perda do dereito a avaliación continua. Nese caso o alumno terá acceso aos procedementos que lle permitan acreditar os coñecementos necesarios para superar a materia.

Para alcanzar o nivel de suficiencia (5 puntos) nunha avaliación cómpre realizar todas as

actividades obrigatorias e acadar cando menos 3 puntos en cada un dos apartados correspondentes a cuestionarios e exames de contidos mínimos e ter realizado e entregado as actividades obrigatorias. De non obterse o nivel de suficiencia nos dous apartados sinalados a cualificación máxima que se poderá obter será de 4 puntos.

Cando se produza unha avaliación negativa as actividades de recuperación consistirán en:

a) na revisión dos contidos mínimos, realizada en clase, no caso de que non se teña acadado a cualificación suficiente nos exames, e na realización dun novo exame en maio/xuño que permita demostrar que se ten acadado o nivel prescrito.

b) na corrección da actitude durante a seguinte avaliación si o motivo da insuficiencia é unha valoración negativa do traballo individual ou grupal.

A falta de asistencia aos exames non é recuperable, salvo en caso de xustificación documental médica (en caso de enfermidade) ou de institución oficial (no caso de non asistencia por causas non médicas). A recuperación dos exames aos que se faltou por causa xustificada farase antes da avaliación, de ser posible, ou posteriormente e farase contar a avaliación no caderno do profesor.

Criterios de promoción

Para acadar o nivel de suficiencia final hai que ter unha media de cinco puntos nas cualificacións das tres avaliacións. Extraordinariamente e en función da boa actitude na aula poderá establecerse como nivel de suficiencia a cualificación media das tres avaliacións, sempre e cando esta sexa superior a 5 puntos. De non acadarse o nivel de suficiencia nas avaliacións, ou no seu caso, na media das avaliacións poderase realizar un exame final da materia. A cualificación final da materia establecerase mediante unha avaliación individual que tomará como base as cualificacións parciais das avaliación e do curso. Sobre esa base tomaranse en consideración os aspectos actitudinais, manifestados no esforzo, a participación, o interese, a implicación no traballo da aula e de grupos, o desenvolvemento das capacidades ao longo do curso, etc. Asimesmo teranse en conta as circunstancias persoais e académicas que a xunta de avaliación xulgue relevantes para a decisión de cualificación e promoción correspondente a cada alumno.

7.-Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e práctica docente.

O obxectivo fundamental da avaliación debe ser mellorar a aprendizaxe do alumnado. Para elo utilizaremos varias ferramentas como son as probas escritas, o caderno-diario do alumnado, o caderno do profesor, o seguimento da temporalización que nos servirán para valorar o grao de consecución das competencias básicas.

Tamén se fará unha avaliación por parte do alumnado sobre o desenvolvemento da materia, grao de dificultade, problemas acadados, avaliación do material, etc. Que deberá servir para corrixir problemas do binomio ensinanza.aprendizaxe.

Coa finalidade de constatar a mellora na aprendizaxe do alumnado realizárase unha avaliación inicial no mes de Setembro que recolla o grao de consecución das competencias básicas e a capacidade de recepción de contidos filosóficos por parte do alumnado (lectura de textos

complexos, capacidade argumentativa, nivel moral, capacidade de reflexión.

Na memoria final indícarase o grao de mellora nas diferentes competencias en cada grupo académico e de non constatarse a mellora indícaranse as posibles causas.

Realízase unha valoración dos tempos dedicados a cada unidade didáctica e os obxectivos acadados nela, así como os problemas atopados no seu desenvolvemento.

Finalmente realízase unha avaliación por parte do alumnado sobre o desenvolvemento da materia, grao de dificultade, problemas acadados, avaliación do material, etc, que se incorporará á memoria final do Departamento

8.- Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.

En principio neste curso 2018-2019 non hai alumnado con materias pendentes. No caso de que se incorporara alumnado que estivera nesta situación o proceder sería o seguinte:

- 1.- Marcar unhas pautas de contidos mínimos que o alumnado deberá superar por avaliación para superar a materia.
- 2.- Marcar as datas das probas escritas (unha por avaliación).
- 3.- No caso de que o alumnado non acade os obxectivos mínimos marcados por avaliación falar persoalmente cos implicados para tentar de conseguir que na proba final (a finais de curso) se poida conseguir recuperar a materia pendente.

9.-Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios (BAC).

O alumnado que:

- non acade a media de cinco puntos nas cualificacións das avaliacións
- teña perdido o dereito a avaliación continua como resultado dunha sanción
- se incorpore ao curso académico na derradeira avaliación
- proveña de plans de estudos anteriores

realizará un exame final escrito, no que o alumno deberá demostrar especialmente o seu coñecemento dos contidos mínimos e a aplicación dos procedementos establecidos na programación. Os mesmos criterios servirán para a proba extraordinaria de setembro.

O exame de acreditación responderá ao seguinte esquema: Realización dunha composición sobre calquera dos temas desenvolto no programa cun mínimo de 500 palabras, que recolla as problemas esenciais propostos e as principais solucións. A proposta temática irá acompañada dun texto dos recollidos no programa que deberá comentarse en relación ao tema, ofrecendo datos do autor e a obra. (5 puntos) Cuestionario de 20 items pertencentes a calquera dos cuestionarios realizados ao longo do curso (3 puntos) Definición de 4 termos filosóficos dos desenvolto ao longo do curso (2 puntos)

10.- Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas a adoptar en función dos resultados

Nos cursos da ESO a avaliación inicial consistirá na lectura dun texto sinxelo sobre algún dos temas que se traballará na aula e unha serie de preguntas para valorar a súa capacidade de

expresión lingüística e de pensamento crítico.

No bacharelato para levar a cabo a avaliación inicial do alumnado se proporá a lectura dun texto con conceptos filosóficos básicos e se pedirá a resposta a unha serie de cuestións que tentarán valorar a súa capacidade de análise e síntese e captación da información. Sobre a lectura dese texto se pedirá ao alumno que:

- seleccione e subliñe a tese principal e as subsidiarias
- exprese en un texto mínimo o sentido que tenta transmitir o texto
- defina os conceptos máis relevantes
- elabore un esquema coa relación entre os conceptos fundamentais do texto.
- explique a súa posición respecto ao problema de forma que permita valorar a súa capacidade argumental
- propoña un exemplo extraído da literatura, o cine, a arte ou a política que explique e poña de manifesto a relación entre o problema filosófico e a cultura actual.

En función dos resultados desta proba adaptaranse as actividades propostas nas unidades didácticas e as tarefas finais propostas para cada avaliación.

11.- Medidas de atención á diversidade

Proporanse medidas de reforzo mediante lecturas, vídeos e outros materiais complementarios para aqueles alumnos que teñan dificultades coas competencias básicas. Todos eles dispoñibles na biblioteca do centro.

Proporanse diferentes canles para a presentación das tarefas que, de acordo coa teoría das Intelixencias Múltiples, se adapten mellor a cada un dos alumnos. Así en cada tema serán de elección unha serie de tarefas que propoñen formas de realización adaptadas a cada unha destas intelixencias (infografías, comics, videopresentacións, textos...)

A través do contacto por medio do correo electrónico garantízase o seguimento da materia a aquel alumnado que, por razóns xustificadas, non poida durante algún tempo asistir ás clases.

12.- Concreción dos elementos transversais en cada curso

Os elementos transversais do currículo das materia serán os establecidos no DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia:

- “A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballaránse en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.
- A consellería con competencias en materia de educación fomentará o desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social. Do mesmo xeito, promoverá a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade, e o

rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia. A programación docente debe abranguer en todo caso a prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico. Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

- A consellería con competencias en materia de educación fomentará as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permitan afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.
- No ámbito da educación e a seguridade viaria, promoveranse accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, coa finalidade de que os/as alumnos/as coñezan os seus dereitos e deberes como usuarios/as das vías, en calidade de peóns, viaxeiros/as e condutores/as de bicicletas ou vehículos a motor, respecten as normas e os sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.”

13.-Actividades Complementarias e extraescolares do departamento

Como actividades complementarias para os grupos de ESO tentaremos facer as seguintes: Visitar o Parlamento de Galicia, o Centro Galego de Arte Contemporáneo e o Museo do Pobo Galego.

Para o alumnado de bacharelato intentaremos visitar o Parlamento de Galicia e o Departamento de psicoloxía social da Universidade da Coruña.

Tamén seguiremos colaborando na organización da semana cultural.

14.- Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación e Plan de mellora

Na memoria final de curso deste Departamento de Filosofía constarán as posibles modificacións que puideran terse realizado ao longo do curso en canto a temporalización, materiais, recursos didácticos, etc. para ter en conta para as programacións didácticas dos vindeiros cursos.

Ao rematar cada unidade didáctica o profesor prantexarase unha serie de cuestións que lle permitirán avaliar o funcionamento da programación e establecer medidas de mellora:

- a) Conseguíronse os obxectivos didácticos previstos con todo o alumnado?
- b) Foi acertada a temporalización da unidade?
- c) Utilizáronse distintas estratexias metodolóxicas en función dos contidos e das necesidades do alumnado?
- d) Foron adecuados os recursos didácticos propostos?
- e) Os contidos despertaron o interese do alumnado?
- f) As actividades prantexadas foron motivadoras e variadas?
- g) Foron eficaces as estratexias metodolóxicas utilizadas?
- h) Foron axeitados os instrumentos de avaliación?

i) Foron axeitadas as medidas de atención á diversidade?

Modificacións propostas na mellora do curso anterior:

Tal e como se indicaba na memoria do curso anterior tentarei insistir máis na temporalización no relativo ás materias impartidas nos cursos de bacharelato para impartir o curriculum na súa totalidade.

En Baio a 4 de outubro de 2019
O único integrante do Departamento de Filosofía:
Antonio Díaz Amor